

Nuo bendruomenės kūrimo iki
jaunimo įsidarbinimo galimybių

SKAITMENINĖ ISTORIJA VADOVAS JAUNIMUI

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

DIGITAL
STORY

TURINYS

	Apie šį vadovą – 3 puslapis
	Kaip papasakoti istoriją – 5 puslapis
	Istorijos auditorija – 25 puslapis
	Skaitmeninis istorijos pasakojimas – 52 puslapis
	Istorijos etika – 75 puslapis

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

APIE ŠĮ VADOVĄ

Šis leidinys parengtas įgyvendinant projektą „DIGITAL STORY“ (liet. „Skaitmeninė istorija“), vykdomą pagal „Erasmus+“ programos 2-ąjį pagrindinį veiksmą „Mažo masto jaunimo partnerystės“, bendrai finansuojamą Europos Sąjungos lėšomis. Projekto tikslas – skatinti jaunų žmonių, ypač gyvenančių kaimo ar atokiose vietovėse, socialinę įtrauktį, pilietinį aktyvumą ir įsidarbinimo galimybes, pasitelkiant kultūros paveldą ir skaitmeninio pasakojimo metodus. Leidinys suskirstytas į keturis modulius, kurių turinys skirtas padėti jaunimo darbuotojams ir jaunuoliams ugdyti pasakojimo bei skaitmeninių medijų įgūdžius, svarbius jų aktyviam dalyvavimui visuomenėje, tapatybės formavimui ir sėkmei darbo rinkoje.

Vadovo moduliai

1. **Kaip papasakoti istoriją**
2. **Istorijos auditorija**
3. **Skaitmeninis pasakojimas**
4. **Istorijos etika**

Projekto partneriai

Šią medžiagą bendradarbiaudamos parengė šios projekto partnerių organizacijos:

- **Balsių bendruomenė, Lietuva – Projekto koordinatorius**
- **TATICS GROUP SRL, Italija**
- **Teach Solais Community Development, Airija**
- **Valmieros jaunimo centras „Vinda“, Latvija**

Atsakomybės apribojimas

Finansuojama Europos Sąjungos. Tačiau išreikštos nuomonės ir požiūriai yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar nacionalinės agentūros nuomones. Nei Europos Sąjunga, nei nacionalinė agentūra negali būti laikomos už jas atsakingomis.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

SKAITMENINĖ
ISTORIJA

Nuo bendruomenės
kūrimo iki jaunimo
įsidarbinimo galimybių

KAIP
PAPASAKOTI
ISTORIJA

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

DIGITAL
STORY

KAIP PAPASAKOTI ISTORIJA

SKAITMENINĖ ISTORIJA | VADOVAS JAUNIMUI

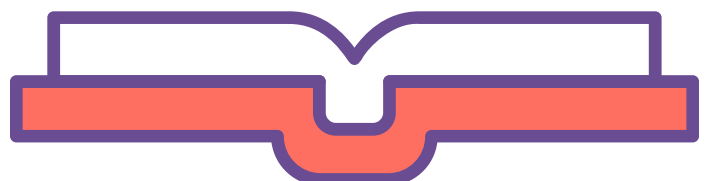
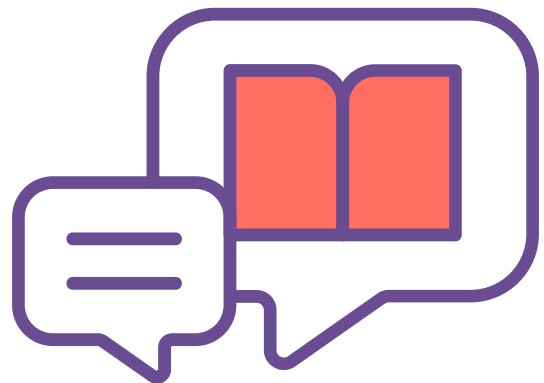
ĮVADAS:

Pasakojimas – tai universali bendravimo forma. Svetainių kūrimo platformos „Tilda“ įkūrėjas Nikita Obuchovas yra sakęs, kad artėja nauja era – skaitmeninio pasakojimo era, panaši į literatūros aukso amžių, tik vykstanti internete. Šis naujas pasakojimo būdas tampa vis reikšmingesnis – tai įgūdis, panašus į gebėjimą parašyti gerą tekstą.

Tačiau kaip galite panaudoti skaitmenines galimybes, kad sukurtumėte įsimintines istorijas, kurios atlieptų jūsų auditoriją? Šiame skyrelyje rasite informacijos apie tai, kaip papasakoti skaitmeninę istoriją, kuri apima nuoseklios analizės ir patrauklios istorijos pateikimo procesą, taip pat sėkmingų pasakotojų patarimus ir pavyzdžius. Taip pat pateikiamos veiklos ir pratimai, kuriuos galima naudoti individualiai, siekiant praktikuoti ir tobulinti pasakojimo technikas.

Šiame skyriuje bus aptariamos tokios temos:

- Idėjų generavimas
- Jūsų istorijos formatas
- Siužeto planavimas
- Kaip pasakoti? Kaip pateikti?
- Patarimai ir gudrybės
- Sėkmingi pasakotojai
- Veiklos ir pratimai

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

1. IDĖJŲ GENERAVIMAS KAD GALĖTUMĖTE KURTI PASAKOJIMĄ, PIRMIAUSIA REIKIA SUGALVOTI IDĖJŲ

Kiekviena istorija prasideda nuo minties, vaizdinio, klausimo, jausmo.

Idėjų generavimas – tai bendradarbiavimo procesas, kurio metu kuriamos ir plėtojamos idėjos. Tai pradinė idėjų valdymo stadija, leidžianti plėtoti abstrakčias, konkrečias ar vizualias mintis, siekiant rasti sprendimus arba atrasti naujų galimybių.

Jei jau turite puikių idėjų savo skaitmeninei istorijai – nuostabu! Tačiau jei dar ne, verta paieškoti tinkamiausio būdo, kaip šias idėjas išvystyti – tiek visai istorijai, tiek atskiroms dar nebaigtoms jos dalims.

ŠTAI KELETAS TECHNIKŲ, KAIP SUKURTI ARBA RASTI IDĖJŲ SAVO SKAITMENINEI ISTORIJAI.

Pirma, visada galima pradėti nuo paprastų dalykų. Po truputį aiškinkitės, apie ką norėtumėte kurti istoriją arba ko joje trūksta:

Įsivaizduokite savo tikslinę auditoriją.

- Kas ją domina, kas patinka, ką jie mėgsta, ką veikia laisvalaikiu, kuo didžiuojasi ir pan.

Raskite savo istorijos temą ar įkvėpimo šaltinį.

Kas jus iš tiesų džiugina ar išties domina? Apie ką galėtumėte kalbėti valandų valandas ar pasakoti puikias istorijas kiekvieną dieną?

Aiškiai apibrėžkite, kokią istoriją norite papasakoti ir kokio tikslo siekiate.

Ar siekiate informuoti, pralinksminėti, o gal tiesiog kūrybiškai ir įdomiai praleisti laiką?

Antra, galite pasirinkti kūrybiškus idėjų generavimo būdus.

Išsikalbėkite! Kartais labai padeda pasidalinti idėjomis su kitu žmogumi. Pasikalbėkite apie jums patinkančias temas ar idėjas su žmogumi, šalia kurio jaučiatės laisvai. Tokie pokalbiai gali padaryti tikrą stebuklą!

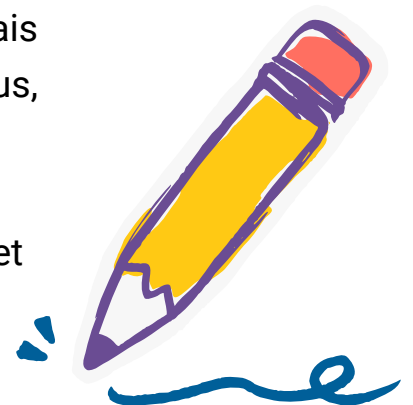

Trumpi grupiniai užsiėmimai. Pasiūlykite draugams temą, žodį ar raidę ir tiesiog pažaiskite asociacijų žaidimą arba pasitelkite minčių lietu jums patinkančia tema.

Įkvėpimo semkitės iš gamtos, gyvūnų, oro reiškinių, žmonių, kultūros, vietų ar kitų dalykų aplink jus. Ar dažnai stebite paukščius gatvėje? Jei kurį laiką juos stebėsite, nustebsite atradę jų kasdienę rutiną, įpročius ir judesius.

Užsirašykite savo idėjas. Ar jums akimirka prieš užmiegant mintys ir idėjos lenda į galvą? Argi kartais nekyla idėjų apie ką nors unikalaus, protingo, įdomaus, kūrybingo? Galbūt verta jas užsirašyti!

Žinoma, yra daug daugiau kūrybinio mąstymo įrankių, bet galbūt paprasčiausi yra veiksmingiausi.

Trečia, mąstyk nestandartiškai!

Jei paprastas idėjų generavimo procesas yra nuobodus, visada yra galimybė mąstyti netradiciškai. Štai keletas užduočių, kurios padės jūsų smegenims mąstyti netradiciškai:

„Minčių lietus“ – užsirašote savo mintis kuo greičiau, nesijaudindami dėl rašybos. Šis įrankis padeda užsirašyti idėjas, kurias laikytumėte kvailomis, jei skirtumėte laiko joms apgalvoti.

Išplėskite savo akiratį – įsivaizduokite, kad jums reikia padrožti pieštuką, bet drožtukas sugedęs. Jei sutelksite dėmesį tik į drožtuko taisymą, tai gali užtrukti per ilgai. Tačiau išplėsdami savo požiūrį, pereisite nuo drožtuko paieškos prie aštraus daikto paieškos. Tai akimirka, kai pradėsite pastebėti žirkles, peilį ar kitus buitinius įrankius, kurie gali būti naudojami vietoje drožtuko.

Kalbėkitės su vaikais – maži vaikai sugalvoja įvairiausių sąryšių, apie kuriuos suaugusieji gali nepagalvoti, ypač žaisdami ir linksmindamiesi. Neturėdami tų pačių prielaidų, kurias turi suaugusieji, jie gali pastebėti dalykus, kurie vyresnio amžiaus žmonėms atrodytų netradiciniai ar nejprasti.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

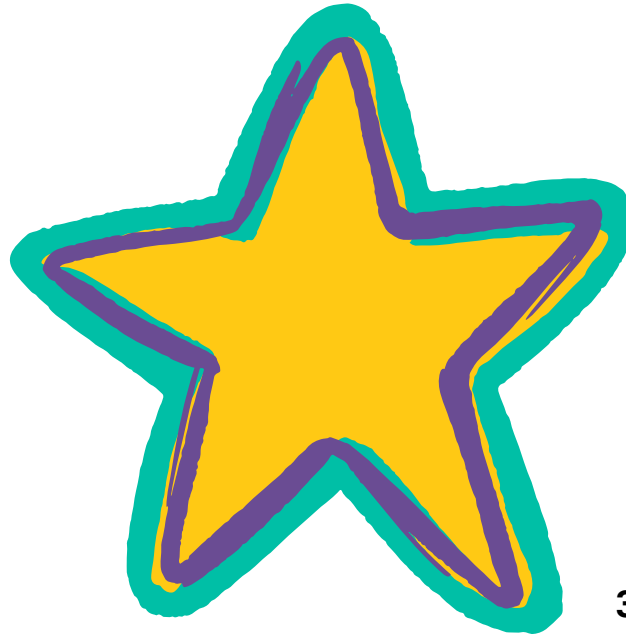
**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Jei jau turite idėją, galite išbandyti šį klausimų metodą, jis padės įsitikinti savo pasirinkimu ir jaustis tvirčiau kuriant istoriją!

1. Kuo norite pasidalinti?

6. Kodėl norite papasakoti šią istoriją?

5. Kas yra svarbūs šios istorijos žmonės, įvykiai ir dalykai? Kas padėjo sukurti jūsų istoriją?

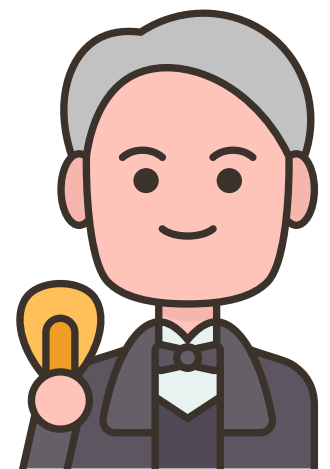
2. Kaip tai paaikšintumėte žmogui, kuris nieko apie tai neišmano?

3. Kaip apie tai sužinojote?

4. Kokius jausmus jus apėmė sužinojimas apie tai arba kaip tai pakeitė jūsų gyvenimą?

Pagalvokite apie Tomą Edisoną – kas būtų patikėjęs, kad lemputės sukūrimas įmanomas? Vis dėlto, mąstydami nestandartiškai, tokie novatoriai kaip jis sugebėjo pakeisti pasaulį taip, kaip tuo metu atrodė neįsivaizduojama.

Atminkite, kad nėra vieno sėkmingo idėjų generavimo būdo visiems. Jums reikia rasti SAVO būdą tai padaryti, nes tik jūs žinote, kuris metodas jums geriausiai tinka, net jei to dar nežinote!

2. JŪSŲ ISTORIJOS FORMATAS

Skaitmeninis pasakojimas gali būti įvairių formų, kiekviena iš jų siūlo unikalius būdus įtraukti ir įtraukti auditoriją. Taigi, sugalvoję idėją, tikriausiai taip pat turėsite mintyje ir savo istorijos formatą.

Paprastaiariant, tai gali būti bet kas. Garsas, nuotrauka, vaizdo įrašas, tekstas, bet jei ieškome naujausių tendencijų, tuomet tikriausiai jau žinote šiuos:

Įrašai socialiniuose tinkluose (vaizdo įrašai, nuotraukos, istorijos kartu su tekstu)

Trumpi vaizdo įrašai (rylsai, „TikTok“ vaizdo įrašai ir kt.)

Memai ir GIF

Tinklaidės (podcast)

Interaktyvus turinys

Visi formatai puikiai tiks pasakojimui, tačiau reikia atsiminti kai kuriuos dalykus.

Patarimai ir gudrybės, kaip pasirinkti formatą:

- Supraskite ir pažinkite savo auditoriją. Tai gali pakeisti formato pasirinkimą. Z kartai tikrai patiks visi madingi formatai, tačiau vyresnio amžiaus žmonės, pavyzdžiui, senjorai, gali teikti pirmenybę paprastam, suprantamam turiniui, pavyzdžiui, gražioms nuotraukoms su aprašymais.
- Žinokite savo istorijos tikslą – pavyzdžiui, jei tai informuoti apie rimtas temas, tokias kaip sveikatos faktai, atlikite tyrimą ir pateikite duomenis, kad taptumėte patikimu informacijos šaltiniu savo auditorijai.

3. SIUŽETO PLANAVIMAS

1. Pagalvokite apie **žinutę ar tikslą**, kurį turėtų perteikti jūsų istorija.

2. **Numatykite „kabliuką“**, kuris patrauktų auditorijos dėmesį. Jis sužavėtų žiūrovą nuo pat pradžių, todėl turėtų būti drąsus, intriguojantis ir dramatiškas! Įžanginis sakinyt galėtų būti klausimas arba teiginys, pavyzdžiui: „Negalite patikėti, kas man nutiko...“

3. Prieš kurdami istoriją, **skirkite laiko pasiruošimui**. Apsvarstykite, ar jums reikia medžiagų turiniui kurti, ar kur galite gauti technologijų, kad sukurtumėte istoriją taip, kaip tikrai norite.

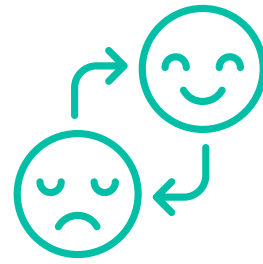

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

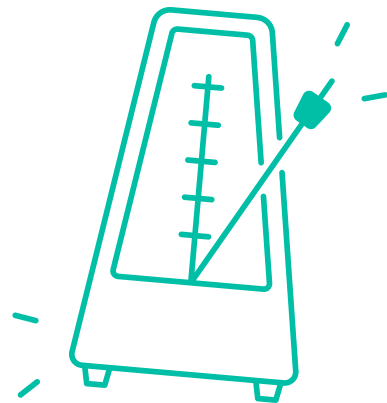
4. Planuokite **specialius elementus** ir būkite atsargūs su muzikos bei garso elementais, nes jie linkę sukurti jūsų istorijos nuotaiką.

5. **Suplanuokite, kaip naudosite elementus.** Vizualiniai elementai praturtina istoriją žodžiais neapsakomais būdais. Jie skirti ne istorijai papasakoti, o jai sustiprinti, kad sukeltų emociją, kurią norite jog auditorija pajustų.

6. Taip pat pagalvokite apie **istorijos ritmą**. Suplanuokite tinkamus judesius, muziką ar kitus elementus, kurie sukurtų norimą ritmą. Pavyzdžiui, emociškai piršlybų istorijai greičiausiai reikės lėtos muzikos, kuri taip pat susijusi su jausmu, kurį norite perteikti savo auditorijai.

Patarimai ir gudrybės planuojant istoriją:

- Užuot pasakojęs auditorijai, ką jaučia, efektyvus pasakotojas emocijas parodo kūno kalba.
- Nors vaizdo efektai gali apjungti atskirus epizodus, kūrėjai turėtų nepamiršti, kad jie turėtų sustiprinti istoriją. Pernelyg didelis vaizdo efektų, tokių kaip perėjimai ir panoraminiai efektai, naudojimas gali atitraukti dėmesį nuo pasakojimo ir pačios istorijos.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

4. KAIP PASAKOTI? KAIP PERTEIKTI?

#1 Pasakojimas nėra to, kas įvyko, aprašymas, o kaip tą akimirką jauteisi emociškai, kaip tai tave paveikė, ką galvojai ir pan.

#2 Kad žmonės patirtų tai, ką patyrėte jūs, geriausias būdas papasakoti istoriją yra chronologine laiko tvarka.

#3 Puikus būdas – sutelkti dėmesį į istorijos pradžios ir pabaigos įvaidymą, vidurinę dalį įvardinant punktais. Tokiu būdu galėsite sklandžiai sujungti taškus, užtikrindami, kad svarbiausi momentai būtų aiškūs, o siužetas atsiskleistų natūraliai.

#4 Jei norite paskatinti kitus pasidalyti savo istorijomis, galite pasitelkti interaktyvias priemones arba paraginti auditoriją sakydami: „Pasidalykite ir savo istorijomis“ ar „Parašykite komentaruose“ ir pan.

#5 Jūsų istorija turėtų palaipsniui vystytis iki kulminacijos. Išlaikykite auditorijos susidomėjimą pridėdami smulkių detalių, konfliktų ar netikėtų vingių, kurie galiausiai nuveda prie stipraus momento ar svarbaus atradimo.

#6 Sukurkite ryškų vaizdą, išsamiai aprašydami aplinką, veikėjus ir nuotaiką, aiškiai perteikdami vietas ir laiko pojūtį.

#7 Užuoť pasakojęs auditorijai, ką jaučiate, įgudęs pasakotojas perteikia emocijas kūno kalba.

#8 Nors vaizdo efektai gali padėti iliustruoti idėjų ryšius, pasakotojai turėtų nepamiršti, kad jie turėtų sustiprinti istoriją. Pernelyg didelis tokių efektų kaip perėjimai ir panoraminis vaizdas naudojimas gali atitraukti dėmesį nuo pasakojimo ir užgožti pačią istoriją.

Nors jūsų asmeninės istorijos visada yra unikalios, nėra geresnio būdo išmokti kurti ir dalintis istorija, nei stebint pasakotojus, kuriais žavėtės ir kuriais dalijatės.

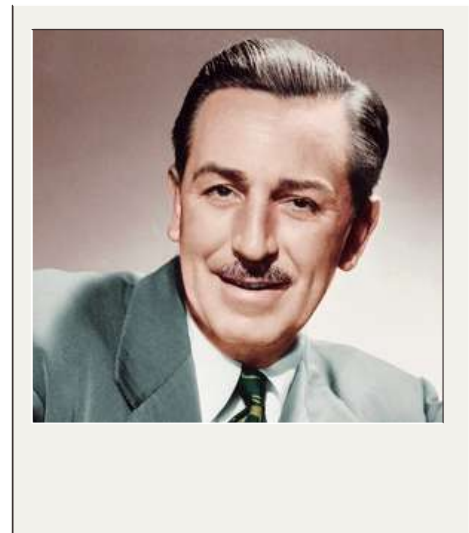
5. SĖKMINGI PASAKOTOJAI

Čia rasite keletą didžiausių pasaulio pasakotojų citatų, faktų apie juos ir įkvėpimo kupinų pasakojimų.

Voltas Disnėjus

„Disney“ pripažino, kad norint sukurti nepamirštamą patirtį, reikia atkreipti dėmesį net į mažiausias detales ir į tai, kaip jos prisideda prie bendro pasakojimo. Pamoka, kurią galime pasimokyti iš „Disney“ magijos, yra ta, kad kruopščiai parinktos detalės gali sustiprinti įtraukiantį potyrį. Tačiau svarbu užtikrinti, kad šios detalės neužgožtų istorijos, kurią siekiate papasakoti.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Steve'as Jobsas

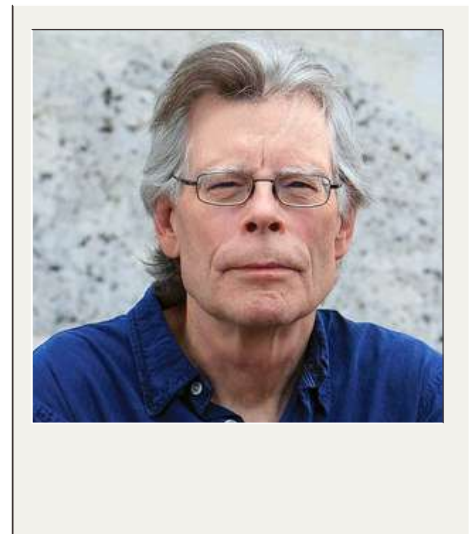

Steve'as Jobsas yra pasakęs: „Galingiausias žmogus pasaulyje yra pasakotojas. Pasakotojas nustato visos ateinančios kartos viziją, vertybes ir darbotvarkę.“ Steve'as Jobsas yra vienas didžiausių pasakotojų. Užuoť tiesiog parodęs naują produktą, jis sukūrė tobulą istoriją, kurią sudaro trys dalys: *kabliukas*: „Šiandien pristatome revoliucinį produktą, kuris viską pakeičia; *problema*: „Kiti telefonai buvo sudėtingi ir nedraugiški.“, *sprendimas*: „iPod'as, telefonas ir interneto įrenginys... Visa tai – viename!“.

Stephenas Kingas

Stephenas Kingas yra legendinis rašytojas ir pasakotojas. Tikras įtampos kupinas meistras, jis ne tik kuria bestselerius, bet ir pasakoja įtraukiančias istorijas.

Jo istorijos kupinos netikėtų vingių, kurie ne tik sudomina skaitytojus, bet ir pasižymi nepaprastu talentu kurti įtampą įtraukiančiai ir patraukliai. Vienas iš pagrindinių elementų, dėl kurių Kingo pasakojimo stilius toks patrauklus, yra jo gebėjimas sklandžiai derinti įvairius žanrus.

Oprah Winfrey

Oprah yra viena ikoniškiausių pokalbių laidų vedėjų istorijoje. Savo istorijomis ir interviu ji įkvėpė milijonus žmonių. Oprah talentas pasakoti istorijas slypi jos nuoseklume ir aktualume. Bėgant metams, ji naudojosi savo platforma ne tik savo balsui formuoti, bet ir daugybės kitų balsams sustiprinti. Svarbiausia išvada yra ta, kad puikus pasakotojas įkvepia kitus dalintis savo istorijomis. Tai sukuria aplinką, kurioje atsiranda daugiau idėjų, atveriant begalinių galimybių pasaulį.

6. VEIKLOS IR PRATIMAI

Yra keletas pratimų, kuriuos galite integruoti į savo kasdienybę, kad pagerintumėte savo pasakojimo įgūdžius.

#1 istorijos stuburas

„Istorijos stuburas“ – tai Kenno Adamso sukurta improvizacinio teatro technika. Jūs pasirenkate atsitiktinę temą ir iš karto sukuriate istoriją. Kad geriau suprastumėte istorijų struktūras, galite vadovautis standartine istorijų užuomina:

Kartą seniai seniai buvo ___.

Kiekvieną dieną, ___.

Vieną dieną ___.

Dėl to, ___.

Dėl to ___. (ir taip toliau) Kol galiausiai ___.

Ir kiekvieną dieną po to ___

#2 Paveikslėlio užuominos istorijos kūrimas

Komandinis darbas! Visa komanda pasirenka paveikslėlį ir, remdamasi tuo, ką mato, sukuria trumpą istoriją. Šių istorijų dalijimasis gali paskatinti diskusiją ir praplėsti požiūrį.

#3 Pasivaikščiėjimai po istorijas

Leiskite vaizdiniam patiems atsirasti jūsų mintyse, tada sekite juos mintyse, kad pamatytumėte, kur jie veda. Kartais tai pažįstami personažai, kartais jie yra labiau simboliniai. Ši veikla lavina vaizdinį mąstymą, o tai gali padėti pasakojimo procese.

#4 Rašykite nesustodami mažiausiai 10 minučių

Šis pratimas padeda lavinti kūrybiškumą ir praturtina žodyną.

Dar keletas paprastesnių veiklų:

- Stebėkite ir kritikuokite viešas kalbas, pasakotojus ir pagalvokite, kas buvo gerai, kas blogai.
- Identifikuokite akimirkas ar įvykius, kuriuos būtų galima paversti istorija, papasakoti istorijas.
- Skaitykite knygas ar istorijas garsiai ir atkreipkite dėmesį į pateikimą – toną, tempą ir akcentus.
- Savo istorijoms sukurti naudokite vaizdines priemones, tokias kaip minčių žemėlapiai ar siužetinės linijos.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

PASAKOJIMO PATIRTYS EUROPOJE

Nacionaliniai Lietuvos, Airijos, Latvijos ir Italijos pavyzdžiai

Geros istorijos pasakojimas reikalauja praktikos – idėjų formulavimo, tinkamos balso intonacijos ir ryšio su auditorija užmezgimo. Šie trumpi pavyzdžiai demonstruoja, kaip jaunieji kūrėjai ir bendruomenės visoje Europoje kuria kūrybiškas ir prasmingas istorijas.

Lietuva

Kristina Petrauskė, „TikTok“ tinkle žinoma kaip @chistorike, yra Lietuvos istorikė, įrodanti, kad istorija gali būti ir įdomi, ir moderni. Turėdama darbo patirties muziejuje ir aistrą pasakojimams, ji prikelia praeitį per trumpus, įtraukiančius vaizdo įrašus socialinėje medijoje. Nesvarbu, ar ji griaua paplitusius mitus apie senovės pagonis, ar aiškina tradicinių lietuvių patiekalų istorines šaknis, Kristina žino, kaip faktus paversti įdomiu turiniu.

Ją išskiria gebėjimas derinti tvirtus istorinius tyrimus su kūrybiškumu. Kiekvienas jos skelbiamas vaizdo įrašas yra kruopščiai parengtas – ji ne tik kartoja faktus, bet ir tikrina šaltinius, gilinaisi į informaciją ir visada randa kitokį požiūrį. Jos turinys yra ne tik edukacinis, bet ir linksmas, jame naudojamas humoras, populiarios tendencijos ir atpažįstama kalba, siekiant patraukti jaunesnės auditorijos dėmesį.

Kristinos misija aiški: padaryti istoriją prieinamą ir patrauklią visiems, ypač jaunimui. Ji skatina žiūrovus kritiškai mąstyti, užduoti klausimus ir istoriją suprasti ne tik kaip datas ir įvykius, bet ir kaip mūsų kasdienio gyvenimo dalį. Per savo „TikTok“ kanalą ji tiesia tiltą tarp praeities ir dabarties, įrodydama, kad kultūros paveldas gali klestėti skaitmeninėje erdvėje.

Jei domitės Lietuvos kultūra, mėgstate įdomius faktus ar norite pamatyti, kaip istorija gali sužibėti „TikTok“ platformoje, @chistorike yra pasakotojas, kurį verta sekti.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Airija

Klero grafystėje vykdoma iniciatyva „Pasakojimai“, kurią pradėjo Klero grafystės biblioteka bendradarbiaudama su Klero jaunimo tarnyba, kviečianti paauglius kurti ir dalytis savo istorijomis. Projekte, kuriam vadovauja žinoma pasakotoja Clare Muireann Murphy, pabrėžiami pagrindiniai pasakojimo metodai, įskaitant pasakojimo struktūrą, auditorijos įtraukimą, balso ir kūno kalbą. Iniciatyva jaunimą sujungia su vietos kultūros tradicijomis per pasakojimo renginius, kuriuose vyresnieji dalijasi airių mitais, legendomis ir asmenine patirtimi. Paaugliai skatinami semtis įkvėpimo iš savo aplinkos, gamtos, gyvūnų ir kultūriškai reikšmingų kraštovaizdžių, kartu mokantis kurti įdomias istorijas. Mokoma tokių įgūdžių kaip gebėjimas sukurti stiprią įžangą („kabliuką“), pasakojimo ritmo ir tempo planavimą bei efektyvų vaizdinių naudojimą. Programa kulminuoja viešu renginiu, kuriame dalyviai pristato savo istorijas, parodydami, kaip pasakojimas gali skatinti pasitikėjimą savimi, kūrybiškumą ir bendruomeniškumo jausmą.

Latvija

„YouTube“ kanalas „16+“ yra puikus Latvijos skaitmeninio pasakojimo jaunimui pavyzdys. Jame nagrinėjamos tokios temos kaip psichinė sveikata, santykiai ir socialinis spaudimas. Kanalas išsiskiria asmeninėmis istorijomis, emociniu gyliu ir stipriais vizualiniais elementais, kurie užmezga ryšį su auditorija. Jis padeda jaunimui geriau suprasti save ir kitus, kartu skatindamas socialinį įsitraukimą ir atvirą dialogą.

Italija

WikiPedro (@wiki.pedro) yra italų pasakotojas, kuris specializuojasi vietos istorijos ir kultūros paveldo srityje, ypač daug dėmesio skirdamas Florencijai ir visam Toskanos regionui. Turėdamas daugiau nei 212 tūkst. sekėjų „Instagram“ tinkle, jis įtraukia savo auditoriją trumpais, dinamiškais vaizdo įrašais, kuriuose istoriniai faktai derinami su humoru ir asmeniniais prisiminimais. Jo turinyje dažnai išryškėja mažiau žinomos istorijos ir įdomybės apie lankytinas vietas, tradicijas ir istorines asmenybes, taip sukurdamas turtingą Italijos paveldą, prieinamą ir patrauklų jaunesnei auditorijai.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Derindamas įtraukiantį pasakojimą su vaizdiniais elementais, „WikiPedro“ veiksmingai skatina gilesnį vietos istorijos ir kultūros vertinimą tarp savo pasekėjų.

Gian Marco D'Eusebi, socialiniuose tinkluose žinomas kaip @azzykky, yra romėnų turinio kūrėjas, pritraukęs didelę auditoriją, pasakodamas įtraukiančias istorijas apie Romos istoriją ir kultūros paveldą. Aktyviai naudodamasis „Instagram“ ir „YouTube“ kanalais, jis trumpais vaizdo įrašais tyrinėja vietines legendas, tradicijas ir posakius, įsišaknijusius Amžinojo miesto praeityje. Jį išskiria gebėjimas aiškiai, suprantamai ir dažnai humoristiškai paaiškinti istorinius faktus ir įdomybes, todėl istorija patraukli jaunesnei auditorijai. Jis dažnai atskleidžia tokių romėnų idiomų kaip „fare il giro di Peppe“ arba „non c'è trippa per gatti“ kilmę, susiedamas jas su tikrais istoriniais įvykiais mieste. Jo aistra istorijai yra labai asmeniška, įkvėpta iš močiutės perduotų istorijų, todėl jo pasakojimui būdingas autentiškas ir individualus atspalvis.

PASIDALINKITE SAVO ISTORIJA

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

SKAITMENINĖ
ISTORIJA

Nuo bendruomenės
kūrimo iki jaunimo
įsidarbinimo galimybių

ISTORIJOS AUDITORIJA

2024

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

DIGITAL
STORY

ISTORIJS AUDITORIJA

SKAITMENINĖ ISTORIJA | VADOVAS JAUNIMUI

ĮVADAS:

Kiekviena istorija kuriama galvojant apie tuos, kas ją klausys ar skaitys. Nesvarbu, ar pasakojate apie save, kuriate išgalvotą istoriją ar dalyvaujate skaitmeninio pasakojimo projekte – svarbiausia suprasti savo auditoriją. Tik tada istorija gali būti įdomi ir paveiki. Gera istorija ne tik perteikia mintis – ji sukuria ryšį su žmonėmis, sukelia emocijas ir išlaiko dėmesį. Kai žinote, kam pasakojate, galite:

- pritaikyti turinį pagal jų pomėgius,
- pasirinkti tinkamą pasakojimo būdą ar platformą,
- sukurti stipresnį įsitraukimą ir emocinį ryšį.

Kai žinote, su kuo kalbate, galite sukurti suprantamą ir prasmingą istoriją. Savo auditorijos pažinimas taip pat padeda pasirinkti tinkamą stilių, struktūrą ir emocinį gylį.

Šis skyrius padės jauniems pasakotojams apibrėžti savo auditoriją, įtraukti ją ir užtikrinti, kad jų istorijos paliktų ilgalaikį įspūdį. Galiausiai žinosite, kaip kurti istorijas, kurios palieka įspūdį ir įkvepia.

1. AUDITORIJOS PAŽINIMO SVARBA

Pažindami savo auditoriją, galite sukurti istoriją, kuri juos iš tiesų sudomintų.

Tikslinga istorija:

- Sužadina susidomėjimą ir išlaiko dėmesį.
- Užmezga emocinį ryšį per bendrus išgyvenimus.
- Palieka ilgalaikį įspūdį, paversdama pasakojimą įsimintinu.

Ignoruojant auditoriją, galima lengvai prarasti jos dėmesį. **Pritaikius savo žinutę, kalbą ir temas, jūsų istorija tampa prasmingesnė ir aktualesnė.**

Pagalvokite apie skirtumą tarp pasakos prieš miegą vaikui ir motyvuojančios kalbos paaugliams – kiekvienam reikia skirtingo:

- **tono** (žaismingo ar rimto),
- **kalbos** (paprastos ar verčiančios susimąstyti),
- **struktūros** (linijinės ar su netikėtais posūkiiais).

Kai atpažįstate savo auditorijos emocijas, sunkumus ir pomėgius, sukuriate ryšį, kuris išskiria jūsų istoriją iš kitų. Atsižvelkite į temas, kurios jūsų auditorijai rūpi, ir į patirtis, su kuriomis ji gali tapatintis – gerai parašyta istorija leidžia auditorijai pasijusti pastebėtai, suprastai ir rasti įkvėpimo.

Veikla:

Pasirinkite trumpą istoriją ar asmeninę patirtį, kuria norite pasidalinti. Parašykite ją dviem skirtingais būdais – vieną skirtą vaikui, o kitą – paaugliui. Palyginkite tono, kalbos ir struktūros skirtumus. Kuo skiriasi ir kodėl?

2. TIKSLINĖS AUDITORIJOS APIBRĖŽIMAS

Norėdami apibrėžti savo auditoriją, paklauskite savęs:

- Kas jūsų auditorija? (vaikai, paaugliai, jauni suaugusieji?)
- Kas juos domina? (nuotyčiai, realaus gyvenimo sunkumai, humoras?)
- Su kokiais iššūkiais jie susiduria? (sunkumai mokykloje, karjeros tikslai, santykiai?)

Pavyzdžiui:

Jei pasakojate mokiniams motyvuojančią istoriją, sutelkite dėmesį į sunkumų mokykloje įveikimą žaismingai ir gyvai.

Jei jūsų auditorija yra pradedantieji verslininkai, pasidalykite realiomis sėkmės ir atkaklumo istorijomis.

Kuo tiksliau apibrėšite savo auditoriją, tuo geriau jūsų istorija ją atspindės. Žinodami jos vertybes, baimes ir ambicijas, galėsite sukurti žinutę, kuri būtų tiesiogiai skirta būtent tai auditorijai. Tai padarys jūsų istoriją asmenišką ir paveikią.

Veikla:

Parašykite trumpą pastraipą, kurioje apibūdintumėte savo idealią auditoriją. Kas jai patinka? Su kokiais iššūkiais ji susiduria? Kaip jūsų istorija gali jai padėti? Dabar pakoreguokite savo pastraipą, kad ji būtų suprantama dviem skirtingoms grupėms.

3. AUDITORIJOS POMĖGIŲ TYRINĖJIMAS

Kad jūsų istorija patiktų auditorijai, išsiaiškinkite, kas jai patinka. Galite:

- stebėti knygų, filmų ir socialinės žiniasklaidos tendencijas;
- naudotis apklausomis, socialinių tinklų apklausomis ir internetiniais forumais, norėdami sužinoti, kokios temos ją domina,
- atsižvelgti į ankstesnių istorijų atsiliepimus, kad pagerintumėte įsitraukimą.

Pavyzdžiui:

- Jei jūsų auditorija mėgsta fantastines istorijas, sukurkite įdomią istoriją su netikėtais siužeto vingiais.
- Jei jiems patinka mokytis, įtraukite praktines pamokas ir motyvuojančias istorijas.

Tyrinėjimas padeda sukurti įtraukiantį, interaktyvų ir įsimintiną pasakojimą. Tai taip pat leidžia suprasti, kurie pasakojimo būdai veikia geriausiai. Su kokiais personažais jie susiję? Kokios temos įdomios?

Veikla:

Aptarkite populiarią knygą ar filmą savo auditorijos amžiaus grupėje. Nustatykite, kas istoriją daro patrauklią. Kaip galite pritaikyti panašius elementus savo istorijoje? Parašykite trumpą istoriją, naudodami šiuos elementus.

4. AUDITORIJOS PERSONAŽŲ KŪRIMAS

„Suteikite savo auditorijai veidą, balsą, požiūrį.“

Auditorijos personažai padeda vizualizuoti jūsų idealią auditoriją. Šie išgalvoti personažai atspindi jų:

- amžių ir pomėgius;
- pageidaujamą pasakojimo formatą;
- emocinius veiksnius.

Pavyzdžiai:

- Lina, 14 m.: mėgsta fantastinius žanrus, naudojami socialiniais tinklais, teikia pirmenybę greitam ir įtraukiančiam turiniui.
- Jokūbas, 18 m.: įkvėptas realių sėkmės istorijų, seka „YouTube“ kūrėjus.
- Sofija, 25 m.: mėgsta gilius, mąstymą skatinančius pasakojimus, klausosi tinklalaidžių.

Kurdami detalius auditorijos personažus, galite pritaikyti savo pasakojimo stilių prie jų poreikių ir lūkesčių. Tai padeda tiksliau sukurti veikėjus, temas ir siužeto struktūrą.

Veikla:

Sukurkite išgalvotą personažą savo tikslinei auditorijai. Sugalvokite jam vardą, amžių, pomėgius ir pasakojimo stilių. Dabar parašykite trumpą istoriją iš jo perspektyvos.

5. SAVO ISTORIJOS ŽINUTĖS PRITAIKYMAS

Gerai parašyta istorija perteikia žinutę, kuri susijusi su auditorijos vertybėmis, emocijomis ir patirtimi. Jūsų žinutė turėtų būti:

- Aiški – ką norite, kad jūsų auditorija suprastų?
- Aktuali – ar ji atitinka jų interesus ir rūpesčius?
- Paveiki – ar ji įkvepia, linksmina ar pamoko?

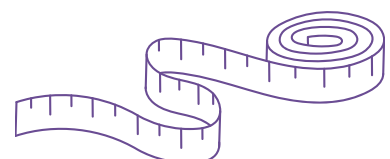
Pavyzdžiui, istoriją apie atkaklumą galima pritaikyti skirtingoms auditorijoms:

- Mažiems vaikams: linksmas pasaka apie triušį, kuris niekada nepasiduoda.
- Paaugliams: istorija apie nesėkmių įveikimą mokykloje ar sporte.
- Suaugusiesiems: pasakojimas apie karjeros sunkumus ir pasiektą sėkmę.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Veikla:

Parašykite trumpą istoriją apie išmoktą pamoką. Parašykite ją dviem skirtingoms auditorijoms – vaikams ir kitą – suaugusiems. Kaip keičiasi temos, tonas ir stilius?

6. TINKAMOS KALBOS IR TONO VARTOJIMAS

Jūsų istorijos pasakojimo būdas yra toks pat svarbus, kaip ir pati istorija. Tinkamos kalbos ir tono pasirinkimas padeda auditorijai susisiekti su jūsų žinute, suprasti jos prasmę ir išlikti įsitraukusiai. Kalba – tai jūsų vartojami žodžiai ir frazės, o tonas – tai jausmas ar požiūris, slypintis už jų.

Norėdami pasirinkti tinkamą kalbą ir toną, atsižvelkite į:

- amžiaus grupę: maži vaikai renkasi paprastus žodžius ir žaismingus tonus, o paaugliai – kasdienę, šiuolaikišką kalbą. Suaugusieji gali tikėtis daugiau sudėtingumo ir prasmės.
- kultūrinius aspektus: kai kurios frazės ar idiomos gali būti sunkiai išverčiamos į skirtingas kalbas. Naudokite įtraukią ir pagarbią kalbą.
- emocinį toną: ar jūsų istorija turėtų būti humoristinė, rimta, įkvepianti ar dramatiška? Tonas turėtų atitikti istorijos žinutę.
- pasakojimo būdą: tinklaraščio įrašui gali reikėti profesionalaus tono, o „TikTok“ vaizdo įrašas turėtų būti linksmas ir energingas.

Pavyzdžiui:

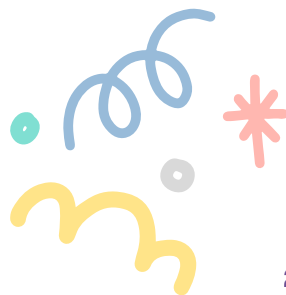
- Vaikams skirtą istorijos pamoką būtų galima papasakoti per nuotykių ieškotoją, laiku keliaujantį personažą, kuris tyrinėja istorinius įvykius.
- Motyvacinėje kalboje jauniems suaugusiesiems gali būti naudojami įkvepiantys žodžiai ir asmeniniai prisiminimai.
- Grožinė literatūra apie netektį vyresnio amžiaus auditorijai gali turėti refleksyvų ir emocinį atspalvį.

Kad jūsų istorija būtų labiau suprantama, įsiklausykite į tai, kaip kalba jūsų auditorija, ir įtraukite jų stilių į savo pasakojimą. Prireikus naudokite humorą, slengą ar emocinį gylį.

Veikla:

Pasirinkite temą ir parašykite trumpą aprašymą trimis skirtingais tonais: linksmu ir žaismingu, oficialiu ir rimtu bei šnekamosios kalbos. Palyginkite, kaip kiekviena versija keičia istorijos nuotaiką ir jos patrauklumą skirtingoms auditorijoms.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

7. PADARYKITE SAVO ISTORIJĄ ARTIMĄ AUDITORIJAI

Artima istorija atspindi auditorijos patirtį, emocijas ar siekius. Kai žmonės istorijoje mato save, jie su ja susitapatina. Kad jūsų istorija būtų artima:

- Naudokite pažįstamas aplinkas ir situacijas – vaizduokite savo personažus aplinkoje, kurią jūsų auditorija atpažįsta, pavyzdžiui, mokyklą, darbą ar socialinius susibūrimus.
- Įtraukite tikras emocijas – parodykite sunkumus, pergales ir dilemas, su kuriomis galėjo susidurti jūsų auditorija.
- Kurkite personažus, kurie atspindėtų realaus gyvenimo patirtį – personažai turėtų turėti panašius tikslus, baimes ir konfliktus kaip ir jūsų auditorija.
- Naudokite natūralų dialogą – veikėjų kalbėjimo būdas turėtų atspindėti tai, kaip jūsų auditorija kalba realiame gyvenime.

Pavyzdžiui, istoriją apie drąsą galima papasakoti keliais būdais:

- paaugliams: vidurinės mokyklos mokinys įveikia savo viešo kalbėjimo baimę.
- vaikams: jaunas nuotykių ieškotojas, susiduriantis su paslaptingu iššūkiu fantazijų pasaulyje.
- suaugusiems: naujas darbuotojas, susiduriantis su sudėtinga situacija darbo vietoje.

Kultūriniu požiūriu pasakojimas apie paveldą gali būti apie paauglį, kuris vėl atranda savo senelių tradicijas, atskleisdamas ir vidinius sunkumus, ir priklausymo jausmą.

Veikla:

Pagalvokite apie asmeninę patirtį, kuri jums turėjo emocinį poveikį. Perrašykite ją taip, kad ji būtų suprantama kitai auditorijai, pakeisdami aplinką, veikėjus ar emocijas, išlaikydami pagrindinę mintį.

8. SKATINKITE AUDITORIJOS ĮSITRAUKIMĄ

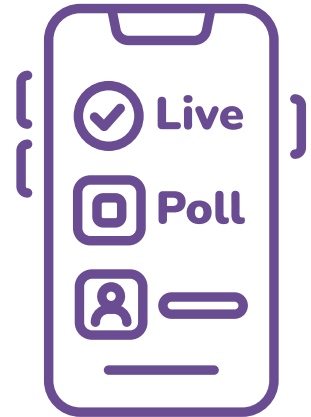

„Istorija tampa galingesnė, kai žiūrovai jaučiasi jos dalimi.“

Sąveika su auditorija pasakojimą paverčia iš vienpusio pokalbio dinamišku pokalbiu. Kai auditorija aktyviai dalyvauja, ji emociškai labiau įsitraukia į istoriją. Sąveika padaro istorijas įsimintines ir padidina įsitraukimą. Štai keli veiksmingi būdai paskatinti auditorijos įsitraukimą:

- **Užduokite susimąstyti verčiančius klausimus:** skatinkite auditoriją apmąstyti temas, veikėjus ar rezultatus. Pavyzdys: „Ką darytumėte, jei būtumėte veikėjo vietoje?“

- **Naudokite apklausas ir iššūkius:** socialinės medijos platformos leidžia naudoti interaktyvius elementus, tokius kaip balsavimas dėl kito skyriaus arba atspėti siužeto pokyčius.
- **Naudokite alternatyvias pabaigas:** leiskite auditorijai įsivaizduoti skirtingas pabaigas. Tai ypač gerai veikia skaitmeniniame pasakojime ir esant daugiau serijų.
- **Kvieskite vartotojus kurti turinį:** paprašykite savo auditorijos prisidėti savo patirtimi, meno kūriniais ar trumpais pasakojimais, susijusiais su jūsų tema.
- **Kurkite interaktyvias pasakojimo patirtis:** naudokite „pasirink savo nuotyki“ formatus, kai skaitytojai ar žiūrovai daro pasirinkimus, turinčius įtakos istorijos kryptį.

Pavyzdžiui, „Instagram“ pasakotojas gali paskelbti apklausą, prašydamas sekėjų pasirinkti, kas nutiks toliau istorijoje. Tinklaidės kūrėjas gali pakviesti klausytojus pasidalyti savo patirtimi, susijusia su tam tikra tema. Rašytojas gali surengti konkursą, kuriame gerbėjai pateiktų savo trumpos istorijos pabaigas.

Veikla:

Parašykite trumpą istoriją ir įtraukite du interaktyvius elementus – vieną, kuris kviečia auditoriją dalyvauti (pvz., apklausoje), ir kitą, kuris skatina juos dalytis savo idėjomis ar atsakymais.

9. GERIAUSIŲ PLATFORMŲ PASIRINKIMAS AUDITORIJAI PASIEKTI

Tinkamos platformos pasirinkimas yra labai svarbus siekiant užtikrinti, kad jūsų istorija pasiektų ir atlieptų numatytą auditoriją. Skirtingos platformos skirtos skirtingiems tikslams ir patenkina įvairius auditorijos poreikius. Štai keletas variantų, į kuriuos reikėtų atsižvelgti:

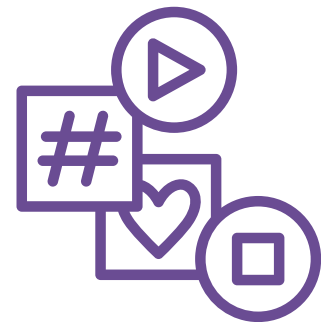
Socialinės medijos platformos („TikTok“, „Instagram“, „YouTube“): jos idealiai tinka jaunesnei auditorijai, kuri renkasi trumpą, vizualiai įtraukiantį ir interaktyvų pasakojimą. „TikTok“ pasižymi greitomis, aiškėmis istorijomis, o „Instagram“ leidžia derinti vaizdus, vaizdo įrašų ciklą ir ilgesnius subtitrus. „YouTube“ puikiai tinka išsamiam pasakojimui vaizdo įrašais.

Tinklaraščiai ir pasakojimų svetainės: tokios platformos kaip „Medium“, „Wattpad“ arba asmeniniai tinklaraščiai puikiai tinka detaliai pasakojimui, pasiekiant auditoriją, kuriai patinka ilgos formos pasakojimai.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

- **Tinklalaidės ir garso platformos:** jei jūsų auditorijai patinka pasakoti istorijas klausantis, apsvarstykite tokias platformas kaip „Spotify“ ar „Apple Podcasts“. Tai puikiai tinka pasakojimams, reikalaujantiems emocijų, interviu ar gilioms diskusijoms.
- **Gyvo pasakojimo renginiai ir bendruomenės susibūrimai:** idealiai tinka pasakojimams apie kultūrą, žodinei kalbai ir tiesioginiam bendravimui su auditorija, kuri vertina asmeninę sąveiką ir grįžtamąjį ryšį realiuoju laiku.
- **Edukacinės platformos:** jei jūsų istorija yra informatyvi, tokios platformos kaip „Coursera“, „TEDx“ arba pristatymas mokyklose gali būti veiksmingos priemonės.

Pavyzdžiui, pasakotojas, kuris dalijasi savo kultūros liaudies pasakomis, gali rinktis „YouTube“ vizualiam formatui, tinklalaidės – gilioms diskusijoms arba tinklaraštį – rašytinei pasakojimo patirčiai. Pasakotojas, orientuotas į asmeninį tobulėjimą, gali naudoti „Instagram“ trumpiems motyvaciniais įrašams ir tinklaraštį – gilesnei analizei.

Veikla:

Pasirinkite istoriją ir išanalizuokite, kuri(-ios) platforma(-os) geriausiai tiktų jūsų tikslinei auditorijai. Atsižvelkite į įsitraukimo lygį, turinio formatą ir auditorijos elgesį. Kodėl ši platforma geriausiai tinka jūsų istorijai?

Tinkamos platformos pasirinkimas padeda jūsų istorijai efektyviai pasiekti numatytą auditoriją:

- Socialinės medijos („TikTok“, „Instagram“, „YouTube“): puikiai tinka jaunesnei auditorijai, kuri renkasi trumpus, vaizdinius pasakojimus.
- Tinklaraščiai ir tinklalaidės: geriau tinka išsamiam pasakojimui.
- Bendruomenės renginiai arba pristatymai mokykloje: idealiai tinka interaktyviam pasakojimui.

10. SAVO ISTORIJOS PRITAIKYMAS SKIRTINGOMS DEMOGRAFINĖMS GRUPĖMS

Adaptuojant savo istoriją užtikrinama, kad ji pasiektų ir atlieptų skirtingas žmonių grupes. Istorija, kuri tinka vaikams, gali būti ne tokia veiksminga suaugusiesiems, o pasakojimą apie konkrečią kultūrą, gali reikėti koreguoti, kad pasakojimas būtų suprantamas visame pasaulyje.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Štai kaip galima pritaikyti savo pasakojimą skirtingoms demografinėms grupėms:

- Mažiems vaikams: naudokite paprastą kalbą, ryškius vaizdinius elementus ir įtraukiantį personažą, kad išlaikytumėte jų dėmesį.
- Paaugliams: įtraukite modernias temas, atpažįstamus personažus ir tikrus jausmus, kad sukurtumėte ryšį su jų patirtimi.
- Profesionalams: dėmesys struktūrizuotam pasakojimui, loginei eigai ir kompetencijos ar lyderystės temoms.
- Daugiakultūrei auditorijai: venkite kultūrinių stereotipų, naudokite įtraukias perspektyvas ir, kai reikia, pateikite kontekstinius paaiškinimus.

Pavyzdžiui, istorija apie komandinį darbą galėtų būti papasakota per smagų sporto renginį vaikams, vidurinės mokyklos grupės projektą paaugliams ir įmonės vadovavimo scenarijų specialistams. Panašiai vienos kultūros liaudies pasaka galėtų būti pritaikyta taip, kad joje būtų universalios gerumo ir drąsos temos, kad kitos kultūros auditorija galėtų ją atpažinti.

Veikla:

Istoriją parašykite dviem skirtingoms demografinėms grupėms. Pakeiskite aplinką, veikėjus ir toną, išlaikydami tą pačią pagrindinę žinutę. Kokius pakeitimus atlikote, kad tiktų kiekvienai auditorijai?

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

11. KULTŪRINIO JAUTRUMO IR ĮTRAUKTIES UŽTIKRINIMAS

Įtraukus pasakojimas užtikrina, kad skirtingos kultūros, tradicijos ir požiūriai būtų reprezentuojami pagarbiai ir autentiškai. Pasakojimai apie kultūros paveldą padeda auditorijai susieti save su savo šaknimis, vertinti įvairovę ir geriau suprasti istorines tradicijas. Kurdami kultūriškai jautrias istorijas, atsižvelkite į:

- **Įvairius personažus ir požiūrius** – sąžiningai reprezentuokite skirtingas etnines grupes, tradicijas ir patirtis.
- **Stereotipus** – atlikite tyrimą, kad užtikrintumėte tikslų ir pagarbų vaizdavimą, venkite stereotipų.
- **Istorinį ir socialinį kontekstą** – apgalvotai paaiškinti kultūrinius aspektus pasaulinei auditorijai.

Štai pavyzdžiai iš skirtingų kultūrų:

- **Lietuva:** istorija apie baltų pagoniškas tradicijas iki krikščionybės, kurioje jauna mergina iš močiutės mokosi senovinių papročių, tokių kaip Rasos (vasaros saulėgrįžos šventės) reikšmė ir jos ryšys su gamta.

- **Latvija:** liaudies pasaka vaikams apie legendinį didvyrį Lāčplēsi (Lokių žudiką) ir tai, kaip jis įkūnija latvių atsparumą, pasitelkiant gyvūnų personažus.
- **Airija:** Šiuolaikinis Cú Chulainno mito perpasakojimas, kuriame jaunas berniukas šiuolaikiniame Dubline randa mistinį artefaktą, siejantį jį su senovės kario palikimu.
- **Italija:** Istorija, kurios veiksmas vyksta mažame kaimelyje, kur senas amatininkas moko jauną mokinį gaminti Venecijos kaukes, atskleisdamas gilią šios tradicijos istoriją ir meną.

Adaptuodami kultūrinius pasakojimus skirtingoms auditorijoms, pasakotojai užtikrina, kad šios turtingos tradicijos išliktų aktualios ir prieinamos. Kuriant vaikams, galima sutelkti dėmesį į nuotykius ir magiją, o kuriant suaugusiems – galima pabrėžti istoriją ir simboliką.

Veikla:

Pasirinkite tradiciją ar paprotį iš Lietuvos, Latvijos, Airijos arba Italijos ir parašykite ją dviem skirtingoms auditorijoms – vaikams ir suaugusiems. Kaip keičiasi tonas, kalba ir dėmesys? Įtraukios istorijos pasiekia platesnę auditoriją ir sukuria gilesnius ryšius. Atsižvelkite į:

- Įvairius personažus ir perspektyvas.
- Stereotipus - venkite jų.
- Pagarbą skirtingoms kultūrinėms tradicijoms ir vertybėms.

Veikla:

Išanalizuokite jums patinkančią istoriją. Ar ji atspindi įvairias perspektyvas? Kaip ji galėtų būti įtraukesnė?

12. GRĮŽTAMOJO RYŠIO RINKIMAS TOBULĖJIMUI

Atsiliepimų rinkimas yra labai svarbus žingsnis tobulinant pasakojimo stilių. Jūsų auditorijos atsakas suteikia vertingų įžvalgų apie tai, kas veikia, o ką reikia tobulinti. Konstruktivus atsiliepiamas padeda pritaikyti pasakojimo stilių, sustiprinti žinutę ir užtikrinti, kad jūsų istorija būtų įtikinama. Štai keli veiksmingi būdai, kaip rinkti ir naudoti auditorijos atsiliepimus:

- **Tiesioginiai klausimai:** paklauskite savo auditorijos, kas jiems patiko ir ką būtų galima patobulinti.
- **Apklauso:** nuomonėms rinkti naudokite internetines formas, socialinių tinklų apklausas arba diskusijų forumus.
- **Įsitraukimas:** stebėkite reakcijas, komentarus ir bendrinimus, kad įvertintumėte susidomėjimo lygį.

- **Tiesioginės diskusijos:** klausimų ir atsakymų sesijos arba diskusijos, susijusios su jūsų istorija, gali atskleisti naujų perspektyvų.

Pavyzdžiui, jei istorija apie iššūkių įveikimą gauna atsiliepimų, kad pagrindinio veikėjo kova nebuvo atpažįstama, galite pakoreguoti veikėją, kad jis atspindėtų universalesnes patirtis. Jei auditorijai patinka konkreti tema, galite ją išplėsti būsimose istorijose.

Veikla:

Pasidalinkite trumpa istorija su dviem skirtingais žmonėmis. Paklauskite, kas jiems patiko, ir ko, jų manymu, būtų galima patobulinti. Pataisykite savo istoriją atsižvelgdami į jų pasiūlymus ir pagalvokite, kaip ji pagerina istoriją.

13. AUDITORIJOS ĮSITRAUKIMO MATAVIMAS

Auditorijos įsitraukimo matavimas yra labai svarbus norint suprasti, kaip gerai jūsų istorija paveikia žiūrovus, skaitytojus ar klausytojus. Įsitraukimas – tai daugiau nei vien peržiūros ar perskaitymai – jis apima ir tai, kiek auditorija sąveikauja su jūsų istorija ir į ją reaguoja. Yra įvairių būdų, kaip tai išmatuoti, priklausomai nuo naudojamos platformos:

- socialinės medijos: reakcijos, bendrinimai, komentarai ir žiūrėjimo laikas.
- tinklaraščiai ir straipsniai: puslapyje praleistas laikas, paspaudimų skaičius ir pasidalijimų skaičius.
- gyvas pasakojimas: auditorijos reakcijos, dalyvavimas ir pateikiami klausimai.
- vaizdo ir garso platformos: peržiūrų skaičius ir klausytojų atsiliepimai.

Pavyzdžiui, jei „Instagram“ tinkle paskelbiate skaitmeninę istoriją ir ji sulaukia daug pasidalijimų bei komentarų, tai rodo didelį įsitraukimą. Tačiau jei istorija sulaukia daug peržiūrų, bet mažai sąveikos, tai gali reikšti, kad auditorijai ji nėra pakankamai įdomi ar suprantama.

Stebint auditorijos elgesį, pasakotojai gali patobulinti savo istoriją. Jei įsitraukimas mažas, pabandykite istorijas padaryti interaktyvesnes, labiau suprantamas ar vizualiai patrauklesnes. Paklauskite savęs: ar žmonės paveikiami emociškai? Ar jie aptaria istoriją ar dalijasi ja su kitais? Didelis įsitraukimo lygis dažnai reiškia, kad istorija paliko stiprų įspūdį.

Veikla:

Raskite populiarią skaitmeninę istoriją ir išanalizuokite auditorijos įsitraukimą. Kokie veiksniai galėjo prisidėti prie jos sėkmės? Jei įmanoma, palyginkite ją su mažiau sėkminga istorija ir nustatykite, ko trūko įsitraukimo požiūriu.

Stebint įsitraukimą, lengviau suprasti, kas aktualu auditorijai.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Atsižvelkite į:

- Peržiūras, reakcijas ir bendrinimus.
- Komentarų ir tiesioginę sąveiką.
- Dėmesio išlaikymą – ar auditorija išklauso / perskaito / peržiūri istoriją iki galo?

14. IŠTIKIMOS AUDITORIJOS KŪRIMAS

Ištikima auditorija yra ilgalaikės pasakojimo sėkmės pagrindas. Užuo t kaskart pritraukę naujų klausytojų ar žiūrovų, ištikimos auditorijos kūrimas užtikrina, kad jūsų auditorija išliktų įsitraukusi ir lauktų jūsų istorijų. Norėdami skatinti lojalumą, pasakotojai privalo:

- **Būti nuoseklūs** – reguliariai skelbti turinį, kad jūsų auditorija žinotų, kada tikėtis naujos istorijos.
- **Bendrauti su auditorija** – atsakyti į komentarus, užduoti klausimus ir skatinti diskusijas.
- **Kurti interaktyvią patirtį** – pasakoti apie iššūkius, pasitelkti klausimų ir atsakymų sesijas arba tiesiogines transliacijas, kad įtrauktų savo auditoriją.
- **Skatinti prisidėti** – pakviesti savo auditoriją pasidalinti savo idėjomis, požiūriais ar net kartu kurti istorijas.

Veikla:

Parašykite trumpą socialinės medijos įrašą, kuriame pakviestumėte savo auditoriją dalyvauti pasakojimo iššūkyje. Paraginkite juos pasidalinti mėgstamiausiais prisiminimais, tradicijomis ar kūrybišku populiarios temos interpretavimu.

15. SAVO ISTORIJOS TOBULINIMAS REMIANTIS AUDITORIJOS ĮŽVALGOMIS

Pasakojimas yra nuolat besivystantis procesas, o auditorijos atsiliepimai suteikia vertingų įžvalgų tobulėjimui. Suprasdami, kas veikia jūsų auditoriją, galite patobulinti savo pasakojimo metodus, kad padidintumėte įsitraukimą ir poveikį. Gali prireikti:

- **Keisti tempą ar toną** – jei auditorijai istorija atrodo per lėta, pridėjus daugiau veiksmo ar dialogų, galima padidinti įsitraukimą. Jei istorija jiems atrodo pernelyg sudėtinga, svarbiausių momentų sulėtinimas gali sustiprinti emocinį gylį.
- **Didinti aiškumą ir atpažįstamumą** – jei tam tikros temos ar kultūrinės užuominos nesusisieja su auditorija, verta pakoreguoti kalbą arba padaryti personažus labiau atpažįstamus, kad pasakojimas būtų prieinamesnis ir suprantamesnis.
- **Eksperimentuoti su formatais** – skirtingų medijų, tokių kaip vaizdo įrašai, tinklalaidės, interaktyvus pasakojimas ar vaizdinis pasakojimas, išbandymas gali padėti pasiekti skirtingus auditorijos segmentus.

Pavyzdžiui, jei istorijos vaizdo įrašas sulaukia atsiliiepimų, kad jaunesniems žiūrovams jis per ilgas, jį sutrumpinę arba pridėję įtraukiančių animacijų, galite jį padaryti patrauklesnį. Jei asmeninė istorija apie iššūkių įveikimą sulaukia komentarų, kad žmonės norėjo daugiau sužinoti apie konkrečius sunkumus, šių skyrių išplėtimas gali sukurti stipresnį emocinį ryšį.

Veikla:

Sukurkite istoriją ir surinkite bent dviejų žmonių atsiliiepimus. Nustatykite vieną dalyką, kuris pasiteisino, ir vieną sritį, kurią reikia tobulinti. Remdamiesi jų atsiliiepimais, peržiūrėkite savo istoriją ir apmąstykite, kaip tai pagerino istoriją.

Išvada

Sėkmingo pasakojimo paslaptis yra auditorijos supratimas ir įtraukimas. Kai žinote, kas yra jūsų auditorija, galite:

- formuoti savo istoriją taip, kad su jais užmegztumėte ryšį;
- perduoti paveikią žinutę;
- pasirinkti tinkamą platformą, kad ją pasiektumėte.

Puiki istorija ne tik linksmina – ji įkvepia ir leidžia žmonėms pasijusti suprastiems. Skatinkite auditorijos sąveiką:

- užduokite klausimus;
- rinkite atsiliiepimus.
- pritaikykite prie savo pasakojimo stilių, kad jis atitiktų jų pomėgius.

Veikla:

Sukurkite istoriją ir kurdami, pritaikykite viską, ko išmokote. Apibrėžkite savo auditoriją, išstirkite jų poreikius, parašykite trumpą, jiems pritaikytą tekstą.

Nesvarbu, ar jūsų tikslas yra priversti žmones juoktis, mąstyti ar svajoti, auditorijos įtraukimas nulems jūsų istorijos poveikį. Tinkamai pasirinkus auditoriją ir taikant tinkamą požiūrį, jūsų istorija įgaus galią įkvėpti, mokyti ir linksminti ne vienerius metus.

EUROPOS PATIRTIS: PAŽINKITE SAVO AUDITORIJĄ

Nacionaliniai Lietuvos, Airijos, Latvijos ir Italijos pavyzdžiai

Nuo tinklalaidžių iki renginių – jaunieji kūrėjai visoje Europoje žino, kad geras pasakojimas – tai ne tik tai, ką sakai, bet ir tai, su kuo kalbi.

Šie pavyzdžiai rodo, kaip auditorijos pažinimas gali padėti jūsų istorijai užmegzti ryšį.

Lietuva

Balsių mitologinis parkas Vilniuje. Sukurtų vaizdo įrašų tikslinė auditorija – 14–18 metų Lietuvos paaugliai, ypač tie, kurie lankosi parke mokyklinių ekskursijų metu arba su šeimomis. Jie yra smalsūs, išmanantys technologijas ir susidomėję trumpu, vizualiai įtraukiu turiniu. Jiems patinka mitinės temos, pateikiamos su moderniu ar paslaptingu atspalviu. Tikslas – sužadinti susidomėjimą vietos paveldu per atpažįstamą pasakojimą ir paskatinti juos nuskaityti daugiau QR kodų.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Airija

Monagano grafystėje esančiame Tyrone Guthrie centre pasakojimo dirbtuvės leidžia jauniems žmonėms pasidalinti savo asmeninėmis istorijomis, atsižvelgiant į auditorijos emocijas ir pomėgius. Centro informavimo programa skatina dalyvius pagalvoti apie tai, kam jie pasakoja savo istoriją ir kaip jie gali ją pritaikyti, kad užmegztų ryšį su savo auditorija. Mokymai skirti padėti jaunimui kurti istorijas, kurios sužadina emocijas. Pavyzdžiui, vietos jaunimas dažnai dalijasi istorijomis apie gyvenimą kaimo vietovėje, bendruomenę ar šeimą, pritaikdami savo pasakojimus prie kitų kambaryje esančių žmonių patirties. Lankytojai ar menininkai taip pat gali pritaikyti savo istorijas kaimo auditorijai, užtikrindami, kad jų turinys ir kalba būtų suprantami ir įtraukiantys bendruomenę. Žinodami auditorijos vertybes, sunkumus ir pomėgius, dalyviai išmoksta kurti prasmingesnes, atpažįstamesnes istorijas. Centras moko juos, kad auditorijos supratimas yra labai svarbus kuriant paveikią istoriją, nesvarbu, ar jie pasakoja vietinę legendą, asmeninę patirtį, ar vaizduotės kupiną pasaką. Taikydami šį požiūrį, jaunieji pasakotojai užmezga gilesnį ryšį su savo klausytojais, todėl jų istorijos tampa malonesnės ir įsimintinesnės.

Latvija

Latvijoje turinio kūrėja @airitata savo „TikTok“ maisto gaminimo vaizdo įrašuose naudoja interaktyvų požiūrį. Ji dažnai įtraukia savo auditoriją užduodama tokius klausimus kaip „Ką pridėtumėte prie šio patiekalo?“ arba pradėdama apklausas, tokias kaip „Kitas – saldus ar sūrus receptas?“. Tai skatina sekėjus dalytis savo idėjomis ir balsuoti, paverčia žiūrovus turinio bendrakūrėjais ir stiprina įsitraukimą per prasmingą dalyvavimą.

Italija

@greg_goya yra italų gatvės menininkas ir turinio kūrėjas iš Turino, žinomas dėl savo unikalių „greitojo meno“ instaliacijų, kuriose gatvės menas derinamas su performansu. Jo darbai specialiai sukurti tam, kad sudomintų jaunesnę, socialinius tinklus išmanančią auditoriją, derinant vaizduojamąjį meną su interaktyviais elementais. Goya instaliacijose dažnai naudojami raginimai, skatinantys viešą sąveiką, pavyzdžiui, ant žemės nupieštos širdelės su užrašu „pabučiuok čia“ arba suoliukai su apmąstymus keliančiais klausimais.

Šie kūriniai sukurti taip, kad sukeltų tiesiogines emocines praeivių reakcijas ir dalyvavimą, paversdami meną bendruomenine patirtimi. Dokumentuodamas šias sąveikas ir dalydamasis jomis tokiose platformose kaip „Instagram“ ir „TikTok“, Goya praplečia savo meno aprėptį už fizinės erdvės ribų, kurdamas skaitmeninį dialogą su savo auditorija. Jo turinys ypač patrauklus jaunesniems visuomenės nariams, kurie vertina autentiškumą, spontaniškumą ir emocinį ryšį mene.

PASIDALINKITE SAVO ISTORIJA

SKAITMENINĖ
ISTORIJA

Nuo bendruomenės
kūrimo iki jaunimo
įsidarbinimo galimybių

SKAITMENINIS ISTORIJOS PASAKOJIMAS

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

KAIP PAPASAKOTI ISTORIJA

SKAITMENINĖ ISTORIJA | VADOVAS JAUNIMUI

ĮVADAS:

Kas yra skaitmeninis pasakojimas (angl. Digital storytelling)?

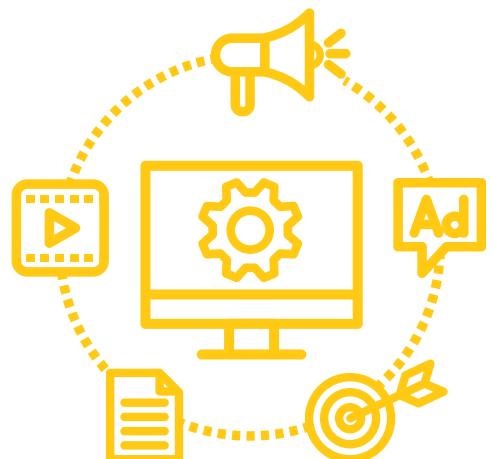
Skaitmeninis pasakojimas – tai istorijų pasakojimo menas naudojant skaitmenines priemones, tokias kaip skaitmeniniai paveikslėliai, vaizdo įrašai, garsas ir tekstas. Tai novatoriškas būdas išreikšti idėjas, emocijas ir patirtį vaizdiniu ir interaktyviu formatu.

Ši technika neapsiriboja asmeninėmis istorijomis, bet taip pat gali būti naudojama didinant informuotumą apie socialines problemas, viešinant bendruomenės projektus ar išsaugojant istorinį ir kultūrinį paveldą. Dėl skaitmeninės žiniasklaidos galios istorijos gali pasiekti plačią auditoriją ir įkvėpti imtis realių veiksmų.

Kaip tai veikia?

Kiekviena skaitmeninė istorija apjungia skirtingus multimedijos elementus, kad sukurtų įtraukiantį pasakojimą, kuris gali būti tokių formų:

- Trumpas „YouTube“ arba „TikTok“ vaizdo įrašas.
- Vaizdų karuselė su tekstu „Instagram“ tinkle.
- Tinklaidė, pasitelkiant interviu ir aplinkos garsus.
- Tinklaraščio įrašas su tikro gyvenimo nuotraukomis ir istorijomis.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Praktinis pavyzdys:

Įsivaizduokite, kad norite papasakoti istoriją apie garbaus amžiaus moterį iš savo kaimo, kuri tęsia šeimos tradiciją gaminti natūralų medų – amatą, perduodamą iš kartos į kartą.

- Jos dirbančių rankų ir bičių avilių nuotraukos.
- Garso įrašai, kuriuose ji pasakoja savo istoriją.
- Trumpi vaizdo įrašai, rodantys medaus gamybos procesą.
- Aprašomasis tekstas, apjungiantis vaizdus ir keliantis emocijas.

Tokiu būdu auditorija ne tik skaito jos istoriją, bet ją mato, girdi ir patiria.

1. SKAITMENINIS PASAKOJIMAS: KAS IR KODĖL

Kokie yra esminiai skaitmeninio pasakojimo elementai?

Norint sukurti efektyvią skaitmeninę istoriją, svarbu suderinti:

- **Autoriaus balsas:** asmeninis pasakojimas yra skaitmeninio pasakojimo esmė. Paprastai autorius yra ir istorijos pagrindinis veikėjas, suteikiantis pasakojimui autentiškumo ir gylio.
- **Vaizdai:** Vaizdai gali būti asmeniniai arba parinkti taip, kad praturtintų istoriją. Nuotraukos, iliustracijos ir grafika padeda vizualizuoti žinutę ir padaryti ją patrauklesnę.

- **Vaizdo įrašas (neprivalomas):** kai kuriais atvejais į pasakojimą integruojami trumpi vaizdo įrašai, siekiant suteikti dinamiškumo ir realizmo.
- **Muzika ir garsas:** garsas vaidina labai svarbų vaidmenį kuriant atmosferą ir emocijas. Fono muzika ir aplinkos garsai gali pabrėžti pagrindinius istorijos momentus.

Kodėl skaitmeninis pasakojimas yra svarbus?

1. Sustiprina balsus ir gerina socialinį sąmoningumą: tampama aktyviais piliečiais, naudojant skaitmeninę mediją ne tik vartojimui, bet ir informavimui, įtakai bei įkvėpimui.

Skaitmeninio pasakojimo įrankiai suteikia galimybę:

- Didinti informuotumą apie jiems svarbius socialinius ir aplinkosaugos klausimus (pvz., klimato kaitą, tradicijas, kultūros paveldą).
- Dalintis liudijimais ir istorijomis iš bendruomenėse nepakankamai atstovaujamų grupių.
- Ugdyti empatiją ir pilietinę atsakomybę, tyrinėjant kitų istorijas.

2. Skatina vietos bendruomenės įsitraukimą į bendruomenės projektus: ryšys su bendruomene, vietos pokyčių inicijavimas, pasitelkiant technologijas.

Skaitmeniniai įrankiai padeda:

- Dokumentuoti ir viešinti bendruomenės iniciatyvas, mokyklų projektus ar vietos savanorystę.
- Kurti skaitmenines parodas, fotoeses ar interaktyvius žemėlapius, kuriuose būtų pristatytos vietos, istorijos ar įvykiai.
- Bendradarbiauti su bendraamžiais, edukatoriais ir vietos suinteresuotosiomis šalimis.

3. Istorinio ir kultūrinio paveldo išsaugojimas: didžiavimasis savo šaknimis ir paveldu, kartu ugdam mokslinių tyrimų ir medijų kūrimo įgūdžius.

Kaip skaitmeninių archyvų specialistai, mes naudojame pasakojimo įrankius, kad galėtume:

- Įrašyti ir dalintis šeimos istorijomis, interviu su vyresniaisiais ar kultūros apraiškos pavyzdžiais.
- Atkurti kaimynystės, miesto ar migracijos istorijų atmintį.
- Kurti multimedijos projektus, kurie demonstruoja įvairovę ir tapatybę.

4. Skaitmeninių įrankių įvaldymas prasmingiems tikslams: ne tik technologijų naudotojams – tapti kritiškai mąstančiais, kūrybingais ir etiškais pasakotojais skaitmeniniame amžiuje.

Visais šiais atvejais skaitmeniniai įrankiai tampa daugiau nei techniniais įgūdžiais – jie yra instrumentai prasmingam pasakojimui:

- Vaizdo ir garso montažas moko pasakojimo struktūros ir žiniasklaidos etikos.
- Dizaino platformų naudojimas lavina vizualinę komunikaciją ir kūrybinį mąstymą.
- Dalijimasis internetu skatina medijų raštingumą ir skaitmeninio pilietiškumo supratimą.

2. SKAITMENINĖS ISTORIJOS ELEMENTAI

Norint sukurti įtraukiantį ir veiksmingą skaitmeninį pasakojimą, būtina laikytis aiškios struktūros ir integruoti pagrindinius pasakojimo elementus.

Istorijos struktūra

Gerai sukonstruota skaitmeninė istorija remiasi logine seka, kuri padeda auditorijai pasinerti į pasakojimą:

Įvadas

Pristatykite temą ir kontekstą. Pradžiai turėtų iš karto patraukti dėmesį ir aiškiai suprasti, apie ką yra istorija.

- Stipri įžanga (kabliukas): pradėkite intriguojančiu klausimu, netikėtu faktu arba įtaigiu vaizdiniu elementu, kad sužadintumėte smalsumą.
- Aplinka ir kontekstas: trumpai pristatykite istorijos laiką, vietą ir aplinkybes, kad sukurtumėte aiškų vaizdą.
- Tonas ir nuotaika: naudokite muziką, spalvas ir pasakojimo stilių, kad nustatytumėte emocinį toną ir paruoštumėte auditoriją tam, apie ką bus istorija.
- Pagrindinio veikėjo pristatymas: pristatykite pagrindinį (-ius) veikėją (-us) ir aplinkybes, kuriose jie atsiduria, kad auditorijai jie atrodytų artimi ir įdomūs.

Istorijos kūrimas

Pristatykite pagrindinius įvykius, veikėjus ir emocijas. Tai yra istorijos esmė, kurioje kuriamas įsitraukimas ir emocinis ryšys.

- Veikėjo raida: parodykite, kaip veikėjas keičiasi per patirtis, kovas ar atradimus.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

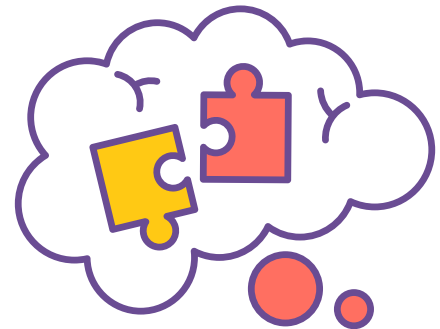

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Didėjanti įtampa ir konfliktai: pristatykite kliūtis, dilemas ar iššūkius, kurie suteikia istorijai gylio.

Emocinis įsitraukimas: naudokite pasakojimo metodus, tokius kaip asmeninės mintys, atsiliepimai ir dinamiški vaizdai, kad sukurtumėte emocinį ryšį su auditorija.

Tempas ir perėjimai: užtikrinkite sklandų srautą tarp scenų, kad išlaikytumėte nuoseklumą ir išvengtumėte atitrūkimo.

Išvados

Paskutinėje žinutėje pateikite istorijos moralą arba raginimą veikti, kuris paskatintų auditoriją apmąstyti ar imtis veiksmų.

- Konflikto sprendimas: parodykite, kaip istorijos iššūkiai išsprendžiami arba paverčiami naujomis galimybėmis.
- Galutinė žinutė arba išvada: pabrėžkite pagrindinę pamoką arba įžvalgą, kurią auditorija turėtų atsiminti.
- Raginimas veikti (jei taikoma): skatinkite žiūrovus apmąstyti, dalytis ar imtis veiksmų, atsižvelgiant į istorijos temą.
- Įsimintina pabaiga: naudokite įsimintiną citatą, vaizdinę ar emocinę akimirką, kad paliktumėte ilgalaikį įspūdį.

Praktinis pavyzdys: pasakojimo apie vietos tradicijų išsaugojimą kūrimas

ĮVADAS

- Pradžios scena: trumpas ankstesnių festivalių vaizdo montažas, kontrastuojantis su šiandienine tuščia miesto aikšte.
- Klausimas: „Kas nutiktų, jei mūsų tradicijos išnyktų?“
- Muzikos pasirinkimas: pradėkite nuo švelnios, nostalgios melodijos, kuri pereina į kažką modernaus.

ISTORIJS KŪRIMAS

- Nufilmuokite interviu: senelį ar bendruomenės vyresnį asmenį, besidalijantį prisiminimais apie festivalį.
- Parodykite šiuolaikines perspektyvas: apklauskite jaunus žmones ir paklauskite, ar jie laikosi šių tradicijų.
- Derinkite senus ir naujus kadrus: rodykite praeities tradicijų ištraukas ir palyginkite jas su tuo, kaip jos atrodo šiandien.
- Suasmeninkite: jei niekada anksčiau nesate buvę festivalyje, nufilmuokite savo pirmąją patirtį.

IŠVADOS

- Nuotrauka iš gyvybingos šventės, kurioje aktyviai dalyvauja jaunimas.
- Tekstas paskutiniame kadre: „Tradicijos gyvuoja, kai nusprendžiame jas išlaikyti. Ar būsite istorijos dalimi?“
- Įkvepianti muzika, kuri užburia publiką.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Esminiai komponentai

Veikėjai ir aplinka

Kas yra istorijos veikėjai? Kur vyksta istorija? Šie elementai padeda auditorijai emociškai susisiekti su pasakojimu.

Žinutė ir emocija

Kiekviena skaitmeninė istorija perteikia emociją ir pagrindinę žinutę. Svarbu perteikti prasmę ir padėti auditorijai pajusti asmeninį ryšį su istorija.

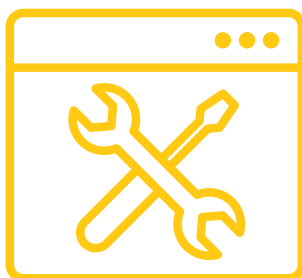

Aiškumas ir paprastumas

Kalba turėtų būti aiški ir paprasta, o pasakojimas – logiškai ir vaizdžiai sudėliotas: trumpi tekstai, aiškios scenos ir tinkamai parinkti vaizdai.

3. SKAITMENINIAI ĮRANKIAI SKAITMENINIAM PASAKOJIMUI

„Skaitmeniniai įrankiai yra teptukai. Jūsų istorija yra paveikslas.“

Norint sukurti veiksmingą skaitmeninę istoriją, labai svarbu naudoti tinkamus įrankius. Žemiau pateikiame palyginimo lentelę kokia rekomenduojama programinė įranga ir programėlės kiekvienam skaitmeninės istorijos pasakojimo proceso etapui. Kiekvienas įrankis turi trumpą aprašymą, piktogramą ir QR kodą, nukreipiantį į geriausiai įvertintą internetinę mokomąją medžiagą.

Kategorija	Įrankis	Trumpas aprašymas	QR kodas (instrukcija)
Grafinis dizainas ir nuotraukų redagavimas	Canva	Paprastas naudoti įrankis grafikams, plakatams ir pristatymams kurti naudojant šablonus.	
	Pixlr	Intuityvus vaizdų redaktorių nuotraukų retušavimui, filtrams ir efektams.	
Vaizdo įrašų redagavimas	iMovie	Paprasta vaizdo įrašų redagavimo programinė įranga su pagrindiniais perėjimais ir efektais.	
	CapCut	Programėlė su pažangiais įrankiais, skirtais greitam ir įtraukiančiam vaizdo įrašų redagavimui.	
	InShot	Puikiai tinka trumpiems vaizdo įrašams su tekstu, lipdukais ir garso efektais.	
	Lumen 5	„Lumen5“ yra dirbtinio intelekto valdoma platforma, kuri supaprastina vaizdo įrašų kūrimą, leisdama vartotojams greitai ir lengvai paversti tinklaraščio įrašus, straipsnius ar net idėjas vaizdo įrašais.	

Kategorija	Įrankis	Trumpas aprašymas	QR kodas (instrukcija)
Garso redagavimas	Audacity	Nemokamas garso redaktorius balsui įrašyti / modifikuoti, efektams pridėti.	
	GarageBand	Įrankiai, skirti profesionaliai įrašyti ir miksuoti muziką ar įgarsinimą.	
Rašymas ir siužetinės lentos kūrimas	Storyboard That	Internetinė priemonė vizualinėms siužetinėms lentoms kurti.	
Nemokami vaizdai ir grafika	Unsplash	Aukštos kokybės nemokamos nuotraukos jūsų istorijoms iliustruoti	
	Pixabay	Didelė nemokamų vaizdų ir vaizdo įrašų biblioteka.	
Nemokama muzika ir garso efektai	Free Music Archive	Nemokami takeliai foninei muzikai	

Kategorija	Įrankis	Trumpas aprašymas	QR kodas į mokymo programą
Nemokama muzika ir garso efektai	„YouTube“ garso biblioteka	Autorių teisių nesaugoma muzika vaizdo įrašų redagavimui.	
Animacija	Gacha Club	Tai mobilusis žaidimas, kuriame žaidėjai kuria ir pritaiko anime stiliaus personažus, o tada naudoja juos mūšiuose ir kuria istorijas žaidimo studijos režimu.	

Veikla: idėjų generavimas ir siužetinės linijos kūrimas

Sukurkite savo skaitmeninę istoriją! Norite sukurti įtraukiantį skaitmeninį pasakojimą? Pradėkime nuo pradžių: aiškios idėjos ir tvirtos struktūros. Šioje grupinėje veikloje kūrybiškai generuosime idėjas ir kursime siužetinę liniją, kad parengtume jūsų projektą!

Kūrybinio minčių generavimo tikslas: sugeneruoti originalias idėjas ir pasirinkti prasmingą temą.

Ką daryti:

1. Suformuokite 3-5 žmonių grupes.
2. Pasirinkite temą, susijusią su kaimo gyvenimu. Keletas idėjų:
  - a. Vietinės tradicijos (šventės, senoviniai amatai, regioninės legendos).
  - b. Gamta ir aplinka (klimato kaita, tvarus žemės ūkis).
  - c. Gyvenimo istorijos (asmeninė patirtis, bendruomenės liudijimai).
3. Užsirašykite savo idėjas ant lipnių lapelių arba naudokite skaitmeninę lentą (pvz., „Miro“, „Jamboard“).

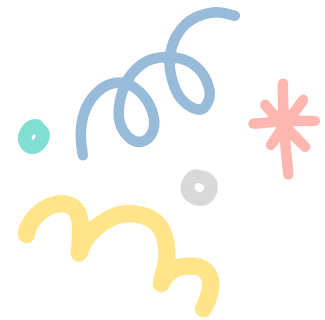

4. Sugrupuokite panašias idėjas ir nuspręskite, kurią istoriją papasakoti.

Naudingi įrankiai:

„Miro“ skaitmeniniam idėjų generavimui.

„Trello“ idėjų organizavimui teminėse kortelėse.

Siužetinės linijos kūrimas

Tikslas: susisteminti savo istoriją pagal aiškią seką.

Ką daryti:

1. Nubraižykite paprastą seką su trimis pagrindiniais momentais:

- Pradžia – temos ir veikėjų pristatymas.
- Vystymasis – pagrindiniai istorijos įvykiai.
- Pabaiga – paskutinė žinutė arba raginimas veikti.

2. Apibrėžkite detales:

- Vieta – kur vyksta istorija?
- Veikėjai – Kas yra veikėjai?
- Svarbiausi momentai – Kokios scenos yra svarbiausios?

3. Jei įmanoma, naudokite skaitmeninę siužetinės lentos programinę įrangą („Storyboard That“, „Canva“) arba dirbkite naudodami spausdintus šablonus.

Naudingi įrankiai:

- Siužetinė lenta skaitmeninėms siužetinėms lentoms kurti.
- Spausdinami šablonai, skirti istorijų sekai piešti ranka.

Dabar jūsų eilė! Pasirinkite temą, išplėtokite savo idėjas ir suteikite gyvybės savo skaitmeninei istorijai!

Pavyzdinių siužetinių lentų rasite kitame puslapyje (su paveikslėliais ir aprašymais)

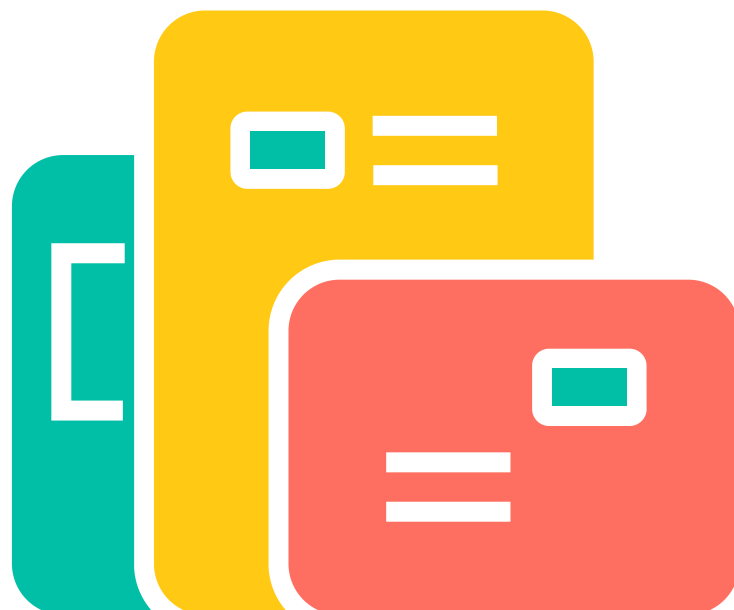
2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

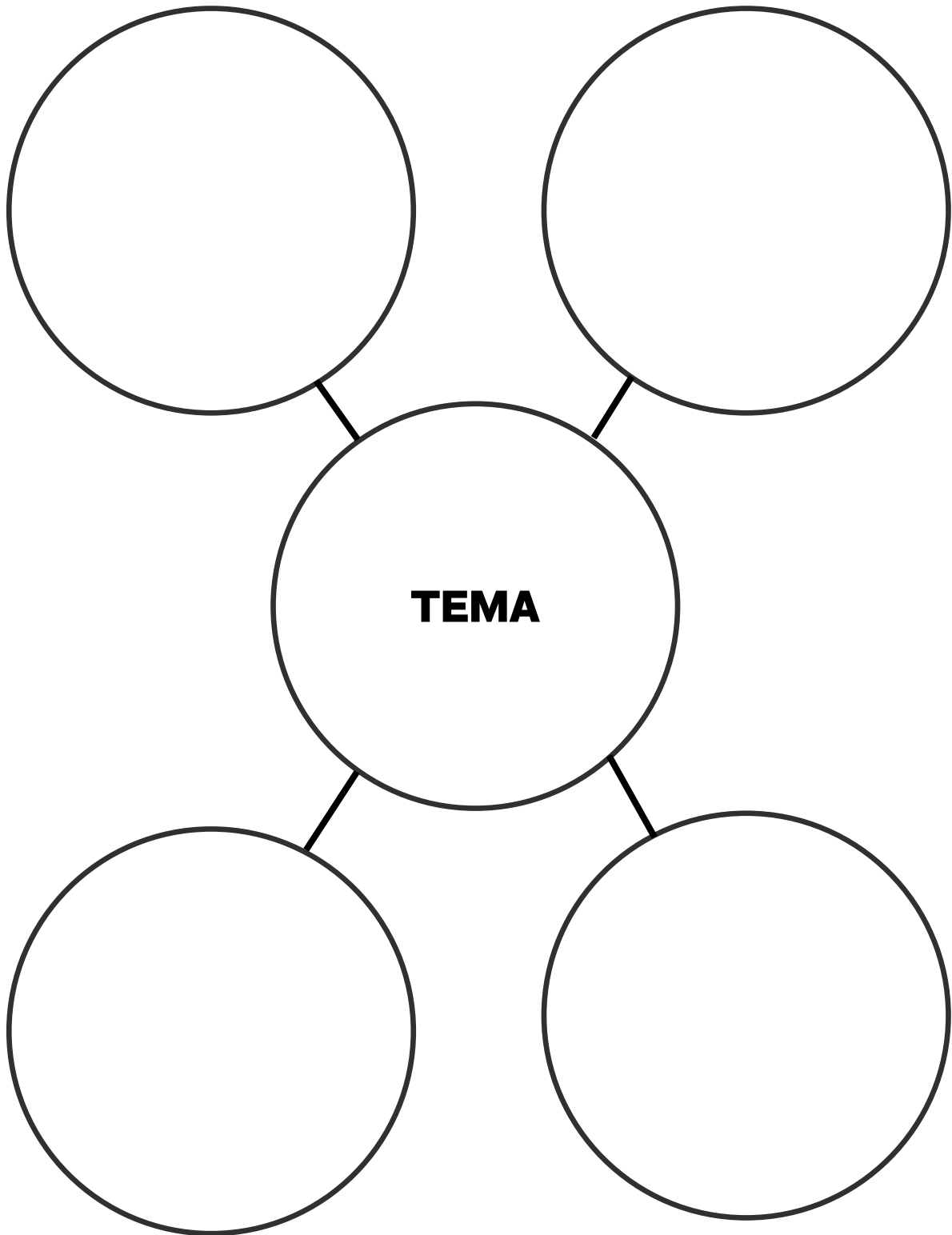
**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Tema	Pradžia	Vystymasis	Pabaiga
Žibintų festivalis	Kaimas ruošia dekoracijas kasmetiniam Žibintų festivaliui.	Bendruomenė renkasi; vaikai kartu su vyresniaisiais uždega žibintus.	Apmąstymai apie tai, kaip tradicija suartina kartas.
Ūkininko gyvenimas	Pristatome Mariją, jauną ūkininkę, puoselėjančią ekologišką ūkį.	Kova su sausra ir novatoriški sprendimai.	Žinia apie tvarų ūkininkavimą ir viltį.
Legenda apie miško dvasią	Vaikas išgirdo seną pasaką apie miško dvasią.	Jis tyrinėja su legenda susijusias užuominas.	Paslėpto šaltinio, jungiančio praeitį ir dabartį, atradimas

Savo idėjoms vizualizuoti naudokite šiuos interaktyvius šablonus. Šablonų ieškokite kituose puslapiuose.

MINČIŲ ŽEMĖLAPIS

SIUŽETINĖS LINIJOS ŠABLONAS

Scenos aprašymas: .....

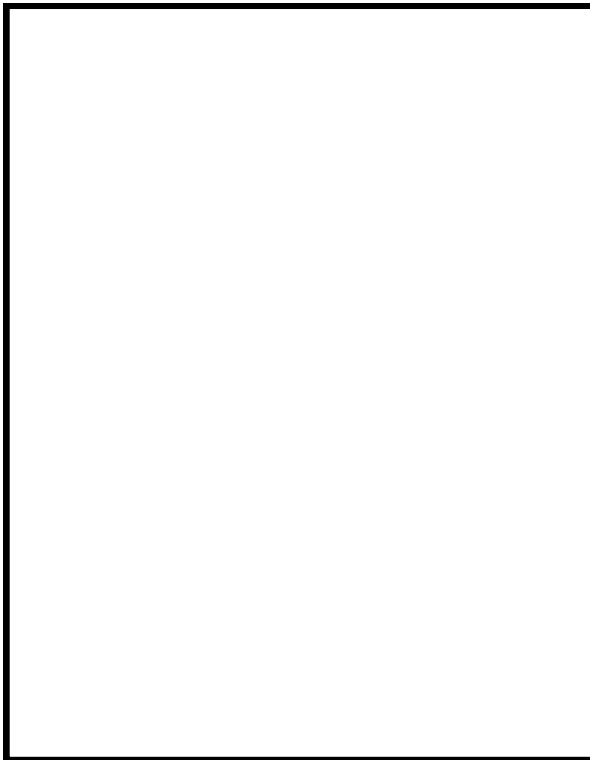
Pasakojimas / Įgarsinimas:.....

Scenos aprašymas: .....

Pasakojimas / Įgarsinimas:.....

VEIKĒJŪ IR APLINKOS LAPAS

Nupieškite savo
personažą ir/arba
aplinką

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Apibūdinkite veikėjų vaidmenį, asmenybes ar simbolius

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. GAMYBOS TECHNIKA: FILMAVIMAS IR ĮRAŠYMAS

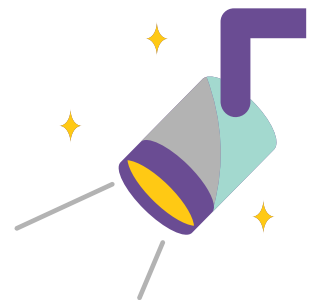
„Kiekvienas kadras ir garsas turi kurti istoriją.“

Aukštos kokybės vaizdo turinio kūrimas yra būtinas įtraukiančiai istorijai. Dėmesys apšvietimui, garsui ir kadravimui gali turėti didelės įtakos galutiniam rezultatui. Štai vadovas, padėsiantis jums patobulinti filmavimo ir įrašymo techniką.

Patarimai, kaip filmuoti aukštos kokybės vaizdo įrašus

Apšvietimas ir įrėminimas

- Kai tik įmanoma, naudokite natūralią šviesą – fotografuokite auksiniu paros metu (ankstyvą rytą arba vėlyvą popietę), kad apšvietimas būtų švelnus ir šiltas.
- Venkite apšvietimo iš nugaros – šviesos šaltinį pastatykite priešais objektą, kad siluetai nebūtų tamsūs.
- Fotografuokite stabiliai – naudokite trikojį arba stabilizuokite telefoną, padėdami jį ant tvirto paviršiaus.

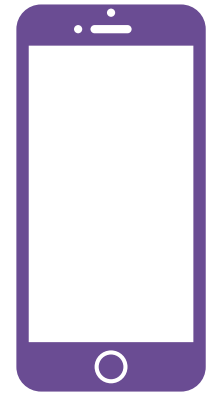

Garso kokybė

- Įrašykite tylioje aplinkoje – foninis triukšmas gali blaškyti auditoriją.
- Naudokite išorinį mikrofoną – mažas prisegamas mikrofonas gali gerokai pagerinti garso aiškumą.

- Atlikite bandomąjį įrašą – prieš filmuodami visą sceną, patikrinkite, ar garsas aiškus.

Techniniai pasirinkimai: horizontalus ir vertikalus

- Horizontalus (16:9) – geriausiai tinka „YouTube“ vaizdo įrašams, svetainėms ir pristatymams. Idealiai tinka kinematografiniam vaizdui sukurti.
- Vertikalus (9:16) – puikiai tinka „Instagram Reels“, „TikTok“ ir „Snapchat“. Geriausiai tinka mobiliems įrenginiams skirtam turiniui.
- Kvadratas (1:1) – gerai veikia „Instagram“ ir „Facebook“ sklaidos kanaluose.

Veikla: Kaimo istorijos filmavimas

Tikslas: sukurti 30 sekundžių trukmės vaizdo įrašą, naudojant išmanųjį telefoną, kuriame būtų užfiksuotas prasmingas kaimo gyvenimo aspektas.

- Pasirinkite temą – pavyzdžiai: vietos amatininkas, gaminantis rankų darbo gaminius; tradicinė kaimo šventė ar festivalis, gamtos peizažas, pavyzdžiui, saulėtekis virš laukų.
- Planuokite savo kadrus – pasirinkite stambaus plano, plataus plano ir judesio kadrus, kad vaizdo įrašas būtų dinamiškas.
- Įrašykite kelis kadrus – skirtingi kampai padės redagavimo metu.
- Pridėkite pasakojimą arba foninį garsą – įrašykite balsą arba užfiksuokite aplinkos garsus, kad pagerintumėte pasakojimą.

Patarimai

1. Prieš fotografuodami visada nuvalykite fotoaparato objektyvą.
2. Socialinės medijos vaizdo įrašai turi būti trumpesni nei 60 sekundžių.
3. Norėdami patobulinti filmuotą medžiagą, naudokite paprastą vaizdo įrašų redagavimo programą (pvz., „CapCut“ arba „iMovie“).

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

6. REDAGAVIMAS IR TURINIO SUDĖLIOJIMAS

Įrašius filmuotą medžiagą, montažas yra pagrindinis žingsnis, siekiant neapdorotus klipus paversti įtraukiančia istorija. Šiame etape galite pasirinkti geriausias akimirkas, pridėti efektų ir patobulinti garsą, kad pasakojimas taptų dinamiškesnis ir paveikesnis.

Redagavimo etapai

. Medijos importavimas

- Įkelkite vaizdo įrašus, vaizdus ir garso takelius į pasirinktą redagavimo programinę įrangą.
- Sudėkite failus į aplankus, kad būtų lengva juos pasiekti ir valdyti darbo eigą.

. Įrašų karpymas ir sekos pasirinkimas

- Pašalinkite nereikalingas dalis ir pasilikite tik prasmingiausias akimirkas.
- Išdėstykite scenas pagal siužeto struktūrą.
- Išlaikykite sklandų ritmą: venkite pernelyg greitų kirpimų ar ilgų pauzių.

. Efektai ir perėjimai

- Naudokite sklandžius perėjimus, kad scenos būtų sklandžiai sujungtos.
- Pridėkite perdengimo tekstą paaiškinimui arba pavadinimams.
- Pagerinkite garso kokybę naudodami foninę muziką arba garso efektus (pvz., „Free Music Archive“).

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Naudingi įrankiai:

- „CapCut“ / „InShot“ → Greitas ir intuityvus redagavimas išmaniuoju telefonu.
- „iMovie“ / „DaVinci Resolve“ → Sudėtingesnis redagavimas kompiuteryje.
- **Redagavimo įrankių apžvalga**

Programinė įranga	Platforma	Pagrindinės savybės
iMovie	iOS / Mac	Paprasta naudoti, pagrindiniai efektai, HD eksportas.
InShot	iOS / Android	Paprasta naudoti, pagrindiniai efektai, HD eksportas.
CapCut	iOS / Android	Paprasta naudoti, pagrindiniai efektai, HD eksportas.

Patarimas: išbandykite skirtingas programas, kad pamatytumėte, kuri geriausiai atitinka jūsų poreikius!

Veikla: Redaguokite savo vaizdo įrašą

Tikslas: sukurti 30-60 sekundžių trukmės vaizdo įrašą, surinkus įrašytus klipus pagal iš anksto suplanuotą siužetinę liniją.

Žingsniai:

- . Dirbkite grupėse ir pasirinkite tinkamiausią redagavimo programinę įrangą.
- . Importuokite įrašytus vaizdo įrašus ir išsirinkite geriausias scenas.
- . Pridėkite perėjimų, efektų ir muzikos, kad pagerintumėte istorijos tėkmę.
- . Eksportuokite galutinį vaizdo įrašą ir pasidalykite juo su grupe, kad gautumėte atsiliepimų.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Veiklos variantai:

- Kūrybinis iššūkis: sukurkite dvi to paties vaizdo įrašo versijas – vieną dinamišką ir greito tempo, kitą lėtesnę ir labiau pasakojimu paremtą.
- Garso eksperimentas: redaguokite vieną versiją su muzika, o kitą – be, kad palygintumėte emocinį poveikį.

7. PATARIMAI, KAIP SUKURTI ĮSPŪDINGĄ VIZUALINĮ IŠDĖSTYMĄ

Geri suprojektuotas vizualinis išdėstymas pagerina pasakojimo patirtį, todėl turinys tampa įtraukiantis ir lengviau suprantamas. Štai keli esminiai dizaino principai, į kuriuos reikia atsižvelgti pristatant savo skaitmeninę istoriją.

Praktiniai patarimai, kaip efektyviai pristatyti

Spalvų paletė – pasirinkite darnų ir vizualiai patrauklų spalvų derinį, kuris atspindėtų kaimo bendruomenės tapatybę.

- Praktiniai pavyzdžiai: jei norite perteikti tradicijas ir šilumą, naudokite žemiškus tonus, tokius kaip ruda, smėlio ar molio. Jei norite pabrėžti gamtą ir tvarumą, rinkitės švelniai žalią ar mėlyną spalvą.
- Naudingi įrankiai: išbandykite „Colors“ arba „Adobe Colour“, kad sukurtumėte harmoningą paletę.

Įskaitoma tipografija – naudokite modernius ir aiškius šriftus, kad tekstas būtų lengvai skaitomas.

- Praktiniai pavyzdžiai: pavadinimams rinkitės akį traukiantį šriftą, pvz., „Montserrat“ arba „Lora“. Pagrindiniam tekstui rinkitės sklandų ir lengvai skaitomą šriftą, pvz., „Open Sans“ arba „Roboto“.
- Patarimas: venkite per daug šriftų maišymo; naudokite daugiausia du stilius, kad vaizdas būtų švarus ir profesionalus.

Vaizdai ir grafika – autentiški vaizdai padaro jūsų istoriją įdomesnę ir įtikinamesnę.

- Praktiniai pavyzdžiai: jei pasakojate kaimo gyvenimo istoriją, užuot naudoję bendras lauko nuotraukas, darykite tikras savo bendruomenės nuotraukas – žmones, dirbančius laukuose, vietos renginius ar unikalias kraštovaizdžio detales.
- Kur rasti paveikslėlių? Jei neturite savo, naudokitės nemokamomis aukštos kokybės paveikslėlių svetainėmis, tokiomis kaip „Unsplash“, „Pexels“ ar „Pixabay“, kad rastumėte emocingų ir autentiškų vaizdų.

Su šiais elementais jūsų skaitmeninė istorija bus ne tik įdomi skaityti, bet ir vizualiai stulbinanti!

Profesionalaus įvaizdžio dizaino įrankiai

- „Canva“ → Patogi vartotojui platforma maketams, plakatams ir skaitmeninėms prezentacijoms kurti.
- „Adobe Spark“ → Puikiai tinka socialinių tinklų turiniui, vaizdo įrašų miniatiūroms ir pasakojimo vaizdams kurti.

Patarimas: Norėdami sutaupyti laiko, naudokite iš anksto paruoštus šablonus, tačiau suasmeninkite juos naudodami vietinius elementus, kad jūsų istorija būtų unikali.

EUROPOS PATIRTYS: PASAKOJIMAS

Nacionaliniai Lietuvos, Airijos, Latvijos ir Italijos pavyzdžiai

Nuo trumpametražių filmų iki interaktyvių žemėlapių – jaunieji kūrėjai visoje Europoje derina technologijas ir vaizduotę, kad papasakotų svarbias istorijas. Šie pavyzdžiai rodo, kaip skaitmeninė žiniasklaida gali įkvepti gyvybės balsams, sujungti bendruomenes ir padaryti pasakojimą prieinamesnį, išraiškingesnį ir galingesnį.

Lietuva

Lietuvių menininko Benedikto Gylio sukurtas projektas „Portalas“ yra įkvepiantis pavyzdys, kaip technologijos ir menas gali suvienyti žmones. Didelis apvalus ekranas Vilniuje dabar realiuoju laiku jungia miestą su kitomis pasaulio vietomis, tokiomis kaip Liublinas (Lenkija), Dublinas (Airija) ir Filadelfija (JAV). Per šią tiesioginę vaizdo transliaciją žmonės gali mojuoti, šypsotis ir jausti ryšį, peržengdami valstybės sienas. Tai tarsi skaitmeninis tiltas tarp kultūrų, primenantis mums, kad net ir per atstumą galime būti arti.

Airija

Airijos jaunimo žiniasklaidos projektas (JMP) įgalina jaunus žmones, mokydamas juos naudoti skaitmeninį pasakojimą, siekiant didinti informuotumą apie socialines problemas. Mokymų metu jaunimas mokomas vaizdo įrašų kūrimo, fotografijos ir socialinės medijos, o tai leidžia jiems kurti istorijas tokiomis temomis kaip psichinė sveikata, klimato kaita ir socialinis teisingumas. Projektas skatina jaunimą dalytis savo istorijomis socialinėje žiniasklaidoje, sustiprindamas jų žinutes ir pasiekdamas platesnę auditoriją. Suteikdamas jaunimui įrankius pasakoti savo istorijas, JMP skatina pasitikėjimą savimi, kūrybiškumą ir aktyvų pilietiškumą. Projektas padeda jaunimui bendrauti su savo bendruomenėmis, mesti iššūkį stereotipams ir propaguoti pokyčius.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Latvija

Kristaps Kukainis, „Instagram“ ir „YouTube“ platformose žinomas kaip @kristvps, yra Latvijoje gimęs turinio kūrėjas ir videografas, gyvenantis Dubajuje. Jis specializuojasi asmeninių prekės ženklų kūrime ir auginime per įtraukiantį vaizdo turinį. Kristaps dalijasi įžvalgomis apie vaizdo įrašų redagavimą, asmeninio prekės ženklo kūrimą ir turinio kūrimą, dažnai naudodamas tokias priemones kaip „CapCut“ ir „InShot“, kad sukurtų aukštos kokybės vaizdus. Jo požiūris parodo, kaip kūrėjai gali efektyviai naudoti prieinamus redagavimo įrankius, kad sukurtų patrauklius pasakojimus ir pagerintų savo skaitmeninį žinomumą.

Italija

Samas Youkilis yra fotografas ir vaizdo įrašų kūrėjas, kuris daugiausia dėmesio skiria kasdieniam gyvenimui Italijoje, naudodamas unikalų ir poetišką skaitmeninio pasakojimo metodą. Jo trumpi vertikalūs vaizdo įrašai, kuriais dažnai dalijamasi „Instagram“, vizualiai patraukliu būdu užfiksuoja mažas, autentiškas akimirkas. Jis dažnai naudoja statiškus, ilgus kadrus be jokių karpymų, leisdamas realiuoju laiku vykstančiam veiksmui vykti natūraliai – pavyzdžiui, valgančių pagyvenusių žmonių grupė, kaimo eiseną ar žaidžiantys vaikai. Šiose scenose gausu aplinkos garsų (balsų, žingsnių, paukščių, tolimo eismo), ir jis retai naudoja muziką. Kai jis tai daro, ji kruopščiai parenkama taip, kad sustiprintų emocijas arba pridėtų subtilų kontrastą. Vizualiai Youkilis teikia pirmenybę natūraliai šviesai, švelnioms, šiltoms spalvoms ir kruopščiai subalansuotoms kompozicijoms – dažnai simetriškoms arba centruotoms. Kiekvienas vaizdo įrašas atrodo kaip judanti nuotrauka, kurioje net ir mažiausi gestai įgauna emocinį svorį.

**PASIDALINKITE
SAVO ISTORIJA**

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

SKAITMENINĖ
ISTORIJA

Nuo bendruomenės
kūrimo iki jaunimo
įsidarbinimo galimybių

ISTORIJOS
ETIKA

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

ISTORIJOS ETIKA

SKAITMENINĖ ISTORIJA | VADOVAS JAUNIMUI

ĮVADAS: PASAKOJIMO GALIA IR RIZIKA

Istorijos mus supa. Jos užpildo mūsų naujienų srautus, pasklinda grupiniuose pokalbiuose, transliuojamos tinklalaidėse ir išpopuliarėja 30 sekundžių trukmės „TikTok“ vaizdo įrašuose. Savo istorijos, savo tiesos pasakojimas yra galingas dalykas. Tai gali apjungti, įkvėpti, atskleisti ir išgydyti. Tai taip pat gali padaryti realios žalos.

Kartais mūsų istorijose dalyvauja ir kiti žmonės. Draugas. Klasiokas. Mokytojas. Skaitmeniniame pasaulyje net paprastas įrašas gali turėti daug didesnę poveikį ir daug didesnes pasekmes, nei tikimės. Štai kodėl pasakojimas kelia etinių klausimų, ypač kai jūsų žodžiai gali paveikti ką nors kitą.

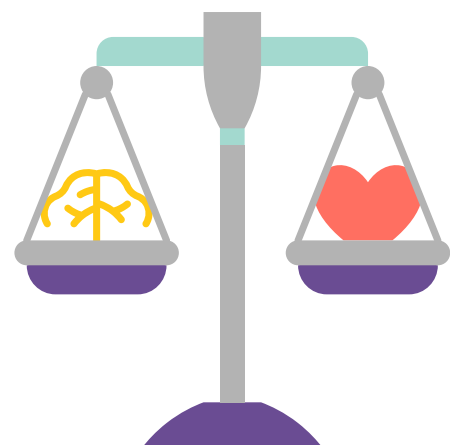
Šiame skyriuje kalbama apie tai, kaip papasakoti istorijas, kurios būtų **drąsios ir sąžiningos**, bet kartu ir **teisingos bei apgalvotos**. Mes čia ne tam, kad gąsdintume jus ir priverstume jus tylėti; mes čia tam, kad padėtume jums pasakyti savo tiesą taip, kad būtų gerbiamas jūsų balsas ir žmonės, kurie jus supa jūsų gyvenime.

Užduosime tokius klausimus:

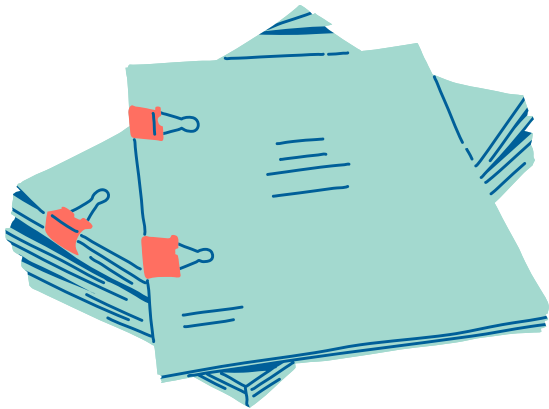
- Ar man reikia kažkieno leidimo, kad galėčiau įtraukti į savo istoriją?
- Ar įmanoma būti sąžiningam ir vis tiek būti maloniam?
- Kas nutinka, kai tavo istorija išplinta internete?
- Kur riba tarp mano tiesos ir tiesos?

Būti etišku pasakotoju nereiškia laikytis taisyklių; tai reiškia kritiškai mąstyti, suvokti poveikį ir prisiimti atsakomybę už savo pasirinkimus. Jums nereikia būti tobulais. Tačiau turite būti atidūs.

Pradėkime.

1. KAI ISTORIJS SKAUDINA: TIKRI GYVENIMAI UŽ SCENARIJAUS

„Vien todėl, kad tai tavo istorija, dar nereiškia, kad ji tik apie tave.“

Galite sakyti, kad tai pramanas. Galite pakeisti vardus. Galite netgi pridėti atsakomybės apribojimą. Tačiau kai jūsų istorija išaiškėja, nebegalite kontroliuoti, kaip ji pasiekia pasaulį – ar j kieno rankas ji patenka.

Savo istorijos pasakojimas gali būti gydantis. Tai gali būti drąsu. Tačiau kai tavo istorijoje dalyvauja kiti žmonės, net ir netiesiogiai, tai kelia riziką. Galbūt jie neprašė būti įtraukti. Galbūt jie nemato įvykių taip pat kaip jūs. Galbūt jie bus atpažinti, net jei bandysite tai nuslėpti. O skaitmeniniame pasaulyje, kur istorijos plinta greitai ir auditorija mėgsta gilintis, tai, kas atrodo kaip asmeninė tiesa, gali tapti kažkieno kito košmaru.

Atvejo analizė: Elniukas: kas nutinka, kai istorijos tampa pernelyg tikroviškos?

Richardo Gaddo serialas „Elniukas“ (angl. Baby Reindeer) yra pusiau išgalvotas, paremtas jo realia patirtimi su persekiotoju. Jis atviras, įtraukiantis ir labai asmenišką. Vardai ir detalės buvo pakeisti, bet nepakankamai. Serialas debiutavo sulaukęs kritikų pripažinimo ir didelio visuomenės susidomėjimo, o interneto žiūrovai greitai atpažino tikrąją moterį, slypinčią už personažo Marta.

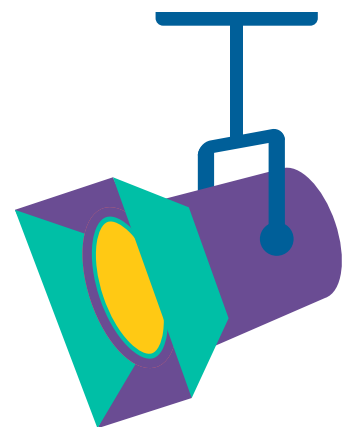
Per kelias dienas jos asmeninė informacija pasklido plačiai, ir ji tapo plataus masto priekabiavimo taikiniu. Nors istorijoje Marta buvo vaizduojama kaip nusikaltėlė, taip pat tapo aišku, kad ji yra pažeidžiamas asmuo, galbūt turintis psichinės sveikatos problemų. Situacija iškėlė sudėtingų etinių klausimų apie pasakojimą, atsakomybę ir tai, kas nutinka, kai auditorija ima reikalus į savo rankas.

Tai kelia sudėtingų klausimų:

- **Ar kūrėjas yra atsakingas už tai, kas jai nutiko, net jei jis jos neįvardijo?**
- **Ar asmeninė trauma pateisina istorijos, kuri kenkia kitam asmeniui, pasakojimą?**
- **Ar istorija gali būti ir gydanti pasakotojui, ir žalinga kam nors kitam?**

Gaddas teigė, kad laida buvo skirta jo paties skausmo įveikimui, o ne kitų demaskavimui. Tačiau vos pasirodžius serialui, jis sulaukė didžiulio atgarsio internete. Minėta moteris davė interviu, sakydama, kad informacija apie ją buvo neteisingai pateikta ir ji yra sugniuždyta. Riba tarp tiesos, prasimanymų ir atsakomybės buvo visiškai išblukusi.

Įsivaizduokite: kažkas papasakoja istoriją, paremtą kažkuo, kas jums nutiko. Jie sako, kad tai pramanas. Bet žmonės jus atpažįsta. Ir jūs staiga tampate kažkieno kito tiesos personažu, neturinčiu jokios įtakos tam, kaip esate vaizduojamas. Kas yra teisinga? O kas yra per daug?

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

Atvejo analizė: Sukuriame Aną: ribos tarp tikrovės, pagražinimo ir atsakomybės

„Netflix“ serialas „Sukuriame Aną“ (angl. Inventing Anna) paremtas tikra Anos Sorokin, apsimetelės turtingos Niujorko paveldėtojos, istorija. Serialas yra linksmas, aštrus ir kupinas netikėtų vingių, tačiau jame ištrinama riba tarp fakto ir prasimanymų.

Vienas iš veikėjų Reičel yra sukurta pagal realią moterį, kurią apgavo Ana. Seriale ji vaizduojama kaip šalta, savanaudiška ir netgi šiek tiek juokinga. Tikroji Reičel vėliau teigė, kad niekada nedavė leidimo papasakoti savo istorijos tokiu būdu ir kad toks vaizdavimas pakenkė jos reputacijai ir psichinei sveikatai.

Tai kelia daugiau etinių klausimų pasakojimo procese:

- **Net jei pagrindinis veikėjas yra patrauklus, kokia pasakotojo atsakomybė prieš jį supančius realius žmones?**
- **Ar noras „sukurti gerą istoriją“ pateisina tai, kaip kažkas kitas yra matomas ar prisimenamas?**
- **Kaip žiūrovai ar skaitytojai, kaip greitai mes patikime įvykių versija ir mums rodomais žmonėmis? Kaip dažnai abejojame, ar antraeiliai veikėjai buvo pavaizduoti teisingai?**

Pamąstymui: tavo istorija nėra tik tavo

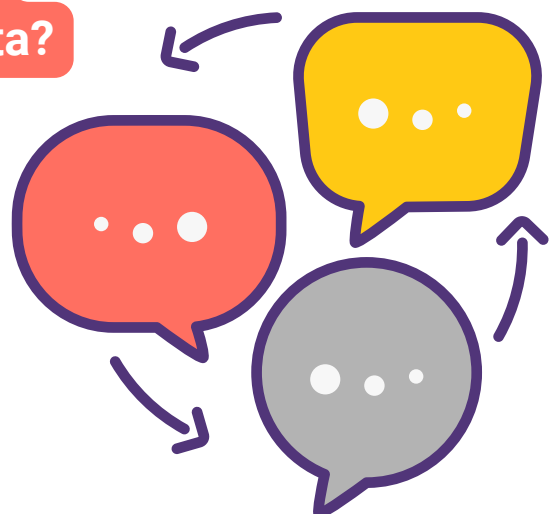
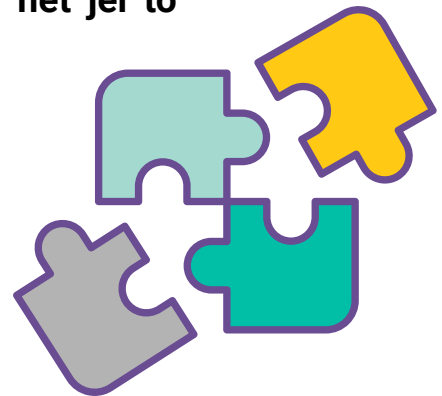
Kai dalijamės asmeninėmis istorijomis, ypač viešoje ar skaitmeninėje erdvėje, lengva atsidurti centre. Tačiau niekieno gyvenimas nėra izoliuotas. Mūsų patirtis dažnai susipynusi su kitų žmonių gyvenimais, pasirinkimais ir reputacija.

Nereikia tylėti. Tačiau prieš dalindamiesi paklauskite savęs:

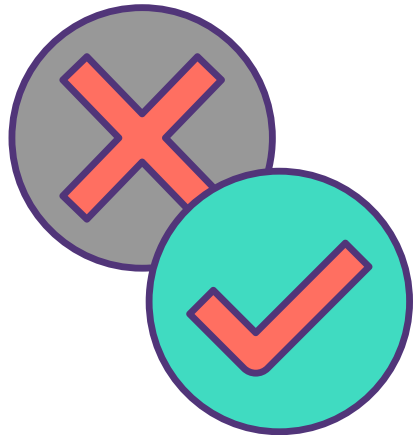
- **Ar aš tai sakau, nes tai tiesa, ar todėl, kad tai dramatiška?**
- **Ar jausčiausi gerai, jei kas nors pasidalintų šia istorijos apie mane versija?**
- **Ką darysiu, jei kas nors pasijus įskaudintas, net jei to nenorėjau?**

Diskusiniai klausimai

- **Kada asmeninė istorija tampa vieša?**
- **Ar pakanka pakeisti vardą, jei asmenį vis dar galima atpažinti arba įžeisti?**
- **Ar kada nors matėte save ar pažįstamą žmogų istorijoje, kuri nebuvo pačių papasakota?**

2. „MANO TIESA“ IR „TIESA“

„Tavo tiesa svarbi, bet taip pat svarbu, kaip ji paliečia žmones tavo istorijoje.“

Mes visi matome pasaulį per savo prizmę. Mūsų prisiminimus formuoja emocijos. Mūsų istorijas formuoja perspektyva. Kartais du žmonės gali išgyventi tą pačią akimirką ir turėti visiškai skirtingas įvykių versijas, abu būdami visiškai tikri, kad yra teisūs.

Tai ne visada nutinka todėl, kad kažkas meluoja. Taip yra todėl, kad pasakojimas yra asmeniškias. Emocingas. Selektyvus. Tačiau kai mes šias istorijas skelbiame pasauliui, ypač skaitmeninėje erdvėje, mes tik dalijamės požiūriu. Mes formuojame, kaip kiti mato realybę.

Taigi, kaip galime pasakyti savo tiesą, nepretenduodami į tiesos nuosavybę?

Dvi pusės, viena scena – Depp ir Heard bylos etika

Viename labiausiai viešintų šio dešimtmečio teisminių procesų aktorai Johnny Deppas ir Amber Heard papasakojo dvi visiškai skirtingas savo santykių versijas. Po skyrybų Deppas padavė Heard į teismą dėl šmeižto, kai ši pagrindiniame dienraštyje paskelbė straipsnį, kuriame save apibūdino kaip smurto artimoje aplinkoje auką. Nors ji jo tiesiogiai nepaminėjo, užuomina buvo aiški. Deppas teigė, kad šis straipsnis pakenkė jo reputacijai ir karjerai. Heard atsakė savo kaltinimais, sakydama, kad smurtą patyrė ji, o Deppas tvirtino, kad iš tiesų pats buvo auka. Abu teigė esantys aukomis.

Abu pateikė emociingus, labai asmeninius parodymus. O pasaulis stebėjo – vertino, reagavo ir laikėsi kurios nors pusės.

Teismo salė tapo scena. Socialiniuose tinkluose plūdo reakcijos vaizdo įrašai, memai, montažai ir tiesioginių transliacijų komentarai. „TikTok“ užplūdo turinys, kuriame viena šalis buvo pašiepiama, o kita – ginama. Diskusijoje neliko vietos pilkoms zonoms – viskas tapo juoda arba balta. Istorija nustojo būti apie dviejų žmonių skausmą ir virto kažkuo kitu: pramoga.

Šis atvejis parodo, kas nutinka, kai susiduria asmeninės istorijos ir kai auditorija pamiršta, kad niekas niekada nemato viso vaizdo.

Tai kelia daugiau etinių klausimų skaitmeniniame pasakojime:

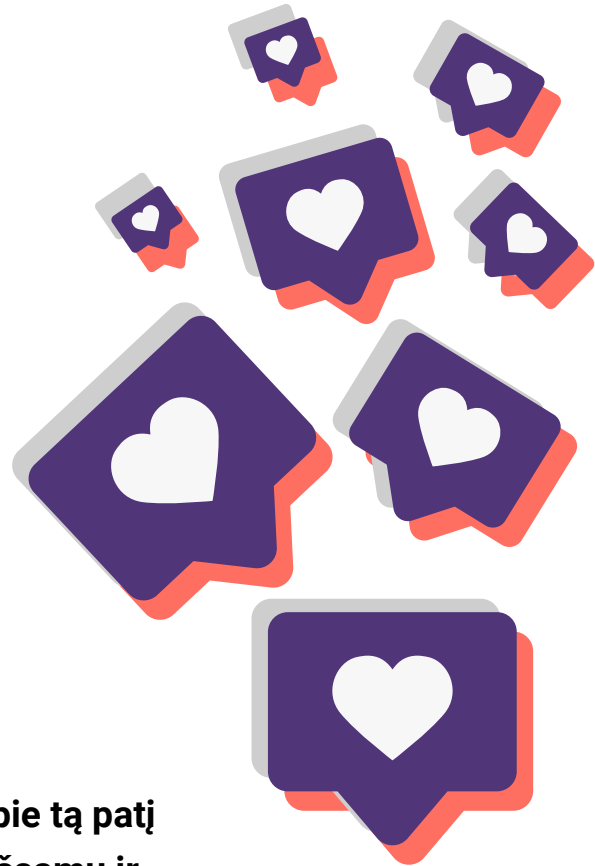
- **Kas nutinka, kai asmeninės istorijos pasakojamos pasaulinėje scenoje? Ar vis dar galime su jomis elgtis rūpestingai ir kompleksiškai?**
- **Kai abu istorijos veikėjai sako, kad jie buvo įskaudinti, ar galime klausytis neskubėdami daryti išvadų?**
- **Kaip socialinės medijos paveikė žmonių požiūrį į šią bylą? Ar memai, redagavimas ir komentarai keičia mūsų požiūrį į tam tikrus žmones?**

Atvejo analizė: nuo vaiduokliško iki globalumo: kaip viena istorija užvaldė „TikTok“

2022 m. pradžioje kelios moterys „TikTok“ platformoje atrado, kad visos susitikinėjo su tuo pačiu vyru – baldų dizaineriu iš Niujorko Calebu. Jos pradėjo skelbti istorijas apie tai, kaip buvo apgautos, kaip buvo užpiltos meilės žinutėmis, ir gavo tuos pačius „Spotify“ grojaraščius. Iš pradžių vaizdo įrašai buvo atsitiktiniai – netgi juokingi – ir kiekvienas iš jų atspindėjo asmeninę kažkieno patirtį.

Bet tada istorija išplito virusiniu būdu. Kalebas buvo greitai identifikuotas, pavišintas ir viešai sugėdintas. Žmonės, kurie niekada nebuvo su juo susitikę, susidarė tvirtą nuomonę apie jo asmenybę, remdamiesi kitų žmonių patirties nuotrupomis. Kelios moterys, „sakančios savo tiesą“ tapo pasauline interneto sensacija, turinčia realių pasekmių žmogui, kuris niekada nesutiko būti istorijos dalimi.

Šis pavyzdys kelia rimtų klausimų:

- Kai keli žmonės dalijasi savo tiesa apie tą patį asmenį, ar tai automatiškai sukuria išsamų ir teisingą vaizdą?
- Kai istorija plinta internete, kiek „tiesos“ prarandama ją perpasakojant?

Kodėl tai svarbu

Tavo tiesa svarbi. Tačiau kažkieno kito tos tiesos versija gali atrodyti visiškai kitaip. Etiškas pasakojimas nereiškia tylėjimo. Tai reiškia pripažinti, kad istorijos, ypač susijusios su kitais, **gali turėti daug aspektų**.

Kai to nepaisome, rizikuojame sudėtingas situacijas paversti juodai baltomis istorijomis – su herojais ir piktadariais, teise ir kalte. Tačiau tikras gyvenimas taip neveikia. Istorijos gali būti stiprios ir paveikios net ir be absoliučių vertinimų.

Veikla: Iš kitos perspektyvos

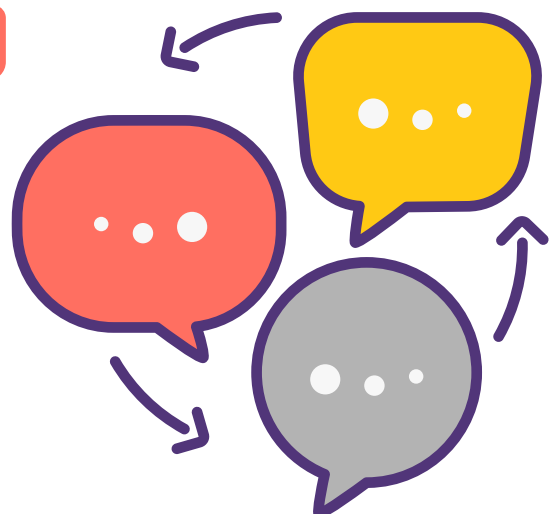
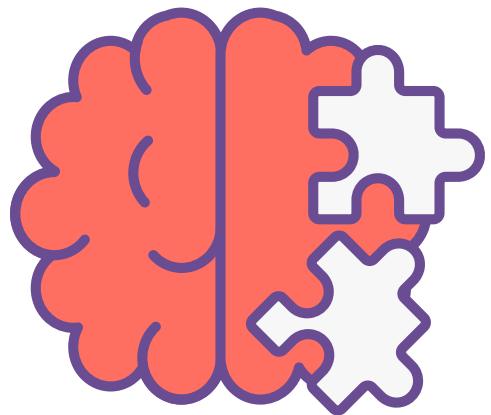
Pratimas: Pagalvokite apie tikrą istoriją, kurią jau esate papasakoję anksčiau – tinka ir trumpa istorija. Dabar pabandykite ją perpasakoti iš kito žmogaus perspektyvos.

- Į kokias detales jis galėtų sutelkti dėmesį, į kurias jūs neatkreipėte dėmesio?
- Ar jis apibūdintų jus taip, kaip jūs apibūdinote jį?
- Kurios istorijos dalys atrodo kitaip, kai pakeičiate perspektyvą?

Išvada: Yra daugiau nei vienas būdas papasakoti tą pačią istoriją. Ir etiški pasakotojai žino, kad jų versija nėra vienintelė.

Diskusiniai klausimai

- Ar kada nors papasakojote istoriją, su kuria kažkas kitas nesutiko?
- Ar du žmonės gali būti „teisūs“ dėl tos pačios situacijos?
- Ką reiškia būti sąžiningam, neapsimetinėjant, kad viską žinai?

3. VIRUSINIO TURINIO ETIKA

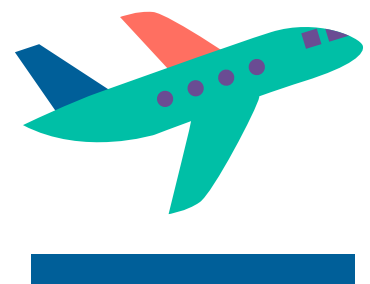

Internete papasakoji istoriją. Galbūt ji juokinga. Galbūt skausminga. Galbūt ji skirta tavo draugams ar 200 „TikTok“ sekėjų. Ir tada – staiga – ji yra visur. Žmonės, kurių niekada nesi sutikęs, komentuoja, kuria tekstus ir dainuoja duetais. Jie turi nuomonių. Jie turi klausimų. Jie netgi gali ieškoti žmonių tavo istorijoje.

Tokia jau skaitmeninio pasakojimo prigimtis: jūs kontroliuojate, ką skelbiate, bet ne tai, kas nutiks toliau.

Kai kažkas išplinta virusiniu būdu, tai tampa vieša nuosavybe nenuspėjamu būdu. Istorija įgauna pagreitį. Nepažįstami žmonės prideda kontekstą, formuoja vertinimus ir kartais imasi veiksmų. Asmeninis įrašas gali virsti vieša atskaitomybe.

Taigi, kaip pasidalinti kažkuo tikru ir netyčia netapti interneto audros centru?

Kodėl tai svarbu

Virusinė žinutė yra galinga jėga. Jis gali atnešti matomumą, palaikymą ir ryšį, bet taip pat ir dėmesį, vertinimą bei spaudimą. Kai jūsų istorija pasklinda, ją sustabdyti tampa sunku. Net ištrynus įrašą, lieka ekrano nuotraukos, pasidalijimai ir reakcijų įrašai.

Pasakotojas neturėtų tikėtis sukurti virusinės žinutės. Tačiau reikia būti pasiruošusiam galimybei, kad jus išgirs daugiau žmonių, nei tikėjotės.

Veikla: O kas, jeigu jūsų istorija išplistų kaip virusinė žinutė?

Pratimas: parašykite trumpą asmeninę istoriją, tikrą ar išgalvotą, kuria galėtumėte pasidalinti internete. Dabar paklauskite savęs:

- O jeigu istorija pasiektų 10 000 žmonių?
- O jeigu pasiektų milijoną?
- Kas galėtų atpažinti save šioje istorijoje?
- Ar istorija galėtų būti neteisingai suprasta arba ištraukta iš konteksto?
- Ar didžiutumą, jei ši istorija būtų paviešinta?

Išvada: Interneto kontroliuoti negalite. Tačiau galite kontroliuoti, kiek rūpestingai ir tikslingai kuriate savo istorijas.

Diskusiniai klausimai

- Ar kada nors paskelbėte kažką, kas sulaukė daugiau dėmesio, nei tikėjotės? Koks buvo jūsų jausmas?
- Ar įmanoma dalintis virusine žinute atsakingai? Kaip tai atrodytų?
- Ar pasakotojai turėtų būti atsakingi už tai, ką daro jų auditorija?

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

4. SUTIKIMAS PASAKOJANT ISTORIJAS: AR JUMS REIKIA LEIDIMO?

„Kiekviena istorija paveikia ne tik pasakotoją. Pagarba yra pasakojimo dalis.“

Tu tai išgyvenai. Tu tai pajutai. Tai tavo istorija... tiesa?

O kas, jeigu būtų susiję asmenys? O jeigu jūsų istorija atskleistų apie juos kažką, ko jie nenorėtų atskleisti arba ką jie mato visiškai kitaip? Ar jums reikia jų leidimo?

Sutikimas pasakojant istorijas ne visada yra teisinis reikalavimas, bet beveik visada tai yra **etinis reikalavimas**.

Kas yra sutikimas pasakojime?

Sutikimas reiškia, kad žmogus sutinka būti įtrauktas į jūsų pasakojimą. Tai gali reikšti išankstinį informavimą, leidimo tam tikroms detalėms gavimą arba bent jau įvertinimą, ar tai, ką apie jį pasakote, yra teisinga, pagarbū ir būtina.

Tai ypač svarbu, kai pasakojimas yra asmeninis, skausmingas arba leidžia lengvai atpažinti žmogų, net jei jo neminate vardu.

Skaitmeninėje erdvėje vienas įrašas gali pakeisti, kaip žmogų mato draugai, šeima, bendraklasiai ar tūkstančiai nepažįstamų žmonių. Tai didelė galia, o su ja turi būti prisiimama ir atsakomybė.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Atvejo analizė: išsipasakojimas ar nusižengimas? Kai istorijos peržengia ribą

Amerikos studentė nusprendė išsipasakoti „TikTok“. Ji pasakojo, kad jos kambario draugė esą buvo pasyviai agresyvi, netvarkinga ir emociškai varginanti. Ji nepaminėjo vardo, tačiau pateikė pakankamai detalių: bendrabučio kambario išplanavimą, jų studijų programą, miestą. Vaizdo įrašas buvo trumpas, juokingas ir labai atviras.

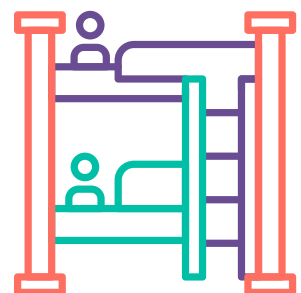
Ir pasakojimas tapo virusine žinute.

Komentarami ėmė plūsti. Žiūrovai pasiskirstė į „stovyklas“, pavadino kambario draugę „toksiška“ ir reikalavo naujienų. Kai kurie universiteto bendruomenės nariai greitai išsiaiškino, kas ta mergina. Prasidėjo ekrano nuotraukų dalijimasis, įsitraukė bendri pažįstami. Tai, kas prasidėjo internete, labai greitai pradėjo kenkti ir realybėje.

Galiausiai kūrėja ištrynė vaizdo įrašą. Tačiau žala jau buvo padaryta.

Kambario draugė vėliau sureagavo: „Sužinojau, kad tapau piktadare kieno nors istorijoje, kai nepažįstami žmonės pradėjo man rašyti dėl to vaizdo įrašo.“ Tai, kas turėjo būti trumpas emocijų išliejimas, virto virusiniu turiniu – be kito žmogaus žinios ar sutikimo.

Šis pavyzdys parodo, kaip lengva papasakoti asmeninę istoriją, įtraukiant kitą žmogų, net nepagalvojant, ar tikrai reikia. Labai nedaug informacijos pakanka, kad žmonės atpažintų – ypač jei mokosi toje pačioje mokykloje, gyvena tame pačiame mieste ar jus asmeniškai pažįsta.

Diskusiniai klausimai

- Ar kada nors pasidalijote istorija, susijusia su kitu asmeniu, pirmiausia jo nepaklausę?
- Ar pagalvojote, kaip kitas asmuo jaustųsi tai skaitydamas? Ar tai būtų kas pasikeitę, jei būtumėte pagalvoję?

Kodėl sutikimas svarbus

Sutikimas nėra draudimas. Tai – pagarba. Štai klausimai, kuriuos verta sau užduoti:

- Ar aš pasakoju šią istoriją tam, kad išsipasakočiau, ar tam, kad kažką nubausčiau?
- Ar norėčiau, kad kažkas apie mane papasakotų tokiu pačiu būdu?
- Ar tai gali paveikti kieno nors saugumą, privatumą ar santykius?

Kartais visai paprasta paklausti: „Klausyk, galvoju tuo pasidalyti – ar gerai?“ Kai kuriais atvejais reikia pakeisti kur kas daugiau nei tik vardą. Galbūt verta pakoreguoti detales, palaukti tinkamesnio momento arba apskritai nuspręsti nieko neskelbti.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Veikla: Istorijos perrašymas, galvojant apie sutikimą

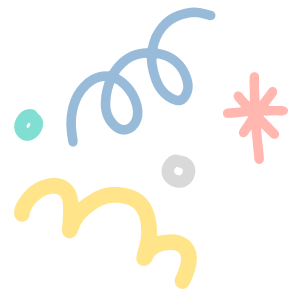
Užduotis: Pasirinkite trumpą savo sukurtą istoriją (arba sugalvokite naują) ir perkurkite ją dviem būdais:

1. Perrašykite taip, kad jokie žmogaus nebūtų galima atpažinti net tiems, kurie jus gerai pažįsta.
2. Perrašykite taip, tarsi tas žmogus, apie kurį kalbate, šią istoriją tikrai skaitytų. Kas pasikeistų?

Išvada: Apdairiai pagalvotas sutikimas istorijos nesusilpnina. Dažnai jis ją padaro aiškesnę, brandesnę ir etiškai stipresnę.

Diskusiniai klausimai

- Ar yra situacijų, kai nereikėtų prašyti sutikimo?
- Kaip suderinti savo poreikį išreikšti save su kito asmens teise į privatumą?

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

5. PASAKOJIMAS IR TEISĖ: KĄ REIKIA ŽINOTI

Savo istorija dalintis gali atrodyti labai asmeniška. Tačiau kai joje minimi tikri žmonės, tikri įvykiai ar net jūsų nuomonė apie kitą asmenį, **ji gali paliesti ir teisinę sritį.**

Tai nereiškia, kad turite būti teisininkas, kad galėtumėte pasakoti savo istoriją. Tačiau tai reiškia, kad verta suprasti ribas – ypač tada, kai publikuojate internete, kur jūsų pasakojimą gali matyti, komentuoti ir dalintis kiti.

Šis skyrius nesuteiks jums teisinių konsultacijų (nes mes ne teisininkai), bet padės suprasti, kaip pasakojimas gali tapti **šmeižtu, privatumo pažeidimu ar vartotojų teisių pažeidimu.**

Kas gali tapti teisine problema?

Kai kurie pasakojimai kelia riziką teisine prasme, jei jie:

- **pakenkia žmogaus reputacijai**, pateikdami melagingą ir žalingą informaciją
- **atskleidžia privačią informaciją be sutikimo**
- **pasipelno iš kito žmogaus atvaizdo ar patirtos traumos**
- **pateikia faktus, kurių neįmanoma įrodyti arba kurie yra neteisingi**

Pagrindinės sąvokos

- **Šmeižtas:** melagingų teiginių apie asmenį paskelbimas ar jų reputacijai kenkimas.
  - Šmeižtas = parašytas arba paskelbtas
  - Šmeižtas = pasakytas
- **Privatumo pažeidimas:** asmeninės ar neskelbtinos informacijos apie asmenį bendrinimas be jo leidimo, ypač jei tai nėra viešas asmuo.
- **Vieši asmenys:** įžymybėms, politikams ir įtakingiems asmenims paprastai taikomi skirtingi teisiniai standartai, kai kalbama apie viešas publikacijas.
- **Sutikimas:** Ar turite leidimą bendrinti informaciją, kuri galėtų identifikuoti arba klaidingai pateikti kito asmens tapatybę

Atvejo analizė: Belle Gibson – sveikatingumo nuomonės formuotoja, kuri melavo

Belle Gibson sukūrė sveikatingumo imperiją, paremtą melu. Ji teigė, kad serga nepagydomu vėžiu ir išsigydė save sveika mityba bei natūraliais gydymo būdais. Jos „gijimo kelionė“ greitai išplito per „Instagram“, ji davė interviu žiniasklaidai, sukūrė labai populiaria tapusią programėlę ir populiarią kulinarijos knygą.

Problema? Ji niekada nesirgo vėžiu.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

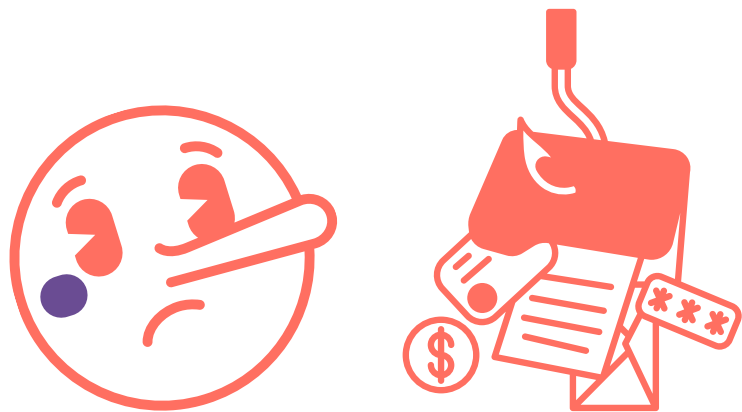

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Kai tiesa išaiškėjo, visuomenės pasipiktinimas peraugo į teises pasekmes. 2017 m. Gibson buvo pripažinta kalta dėl klaidinančios ir apgaulingos veiklos pagal Australijos vartotojų teisę. Teismas nusprendė, kad jos melaginga istorija padarė realios žalos, ypač pažeidžiamiems žmonėms, ieškantiems alternatyvių gydymo būdų. Jai buvo skirta kelių šimtų tūkstančių dolerių bauda.

Gibson istorija primena, kad asmeniniai pasakojimai, ypač kai iš jų uždirbama ir jie plačiai skleidžiami, gali peržengti etikos ribas ir sukelti teisinių pasekmių.

Išvada: Kuo didesnė auditorija ir kuo drąsesnis teiginys, tuo didesnė atsakomybė.

Ką tai reiškia jums?

Būti atsakingu pasakotoju yra ne tik etiška, bet ir protinga. Jums nereikia nustoti dalintis savo tiesa. Tačiau turite savęs paklausti:

- Ar aš tai pateikiu kaip faktą ar kaip savo patirtį?
- Ar tai gali nesąžiningai pakenkti kieno nors reputacijai?
- Ar skelbiu ką nors, kas galėtų sukelti man teisinių problemų?
- Ar galėčiau tai ginti viešai ar teisme, jeigu prireiktų?

Apdairumas nėra informacijos ribojimas – tai rūpinimasis savimi ir kitais.

Veikla: faktas, jausmas ar išgalvota istorija?

Pratimas: Paimkite trumpą istoriją, kurią parašėte ar paskelbėte (arba įsivaizduokite tokią). Peržvelkite ją eilutė po eilutės ir po kiekvienos dalies užrašykite:

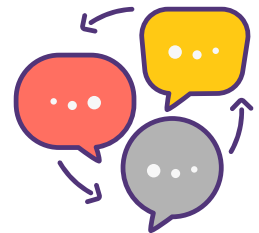
- Faktas (įrodoma tiesa)
- Jausmas (jūsų suvokimas arba emocinė reakcija)
- Išgalvota istorija (bet kokios išgalvotos ar perdėtos detalės)

Dabar paklauskite:

- Ar kas nors galėtų tai užginčyti?
- Ar jausčiausi gerai, jei garsiai tai perskaityčiau istorijoje įtrauktiems žmonėms?
- Ar aišku, kur baigiasi faktai ir prasideda mano požiūris?

Išvada: Pasakoti savo istoriją yra drąsu, tačiau aiškumas, atvirumas ir atsakomybė daro ją etišką ir saugią.

Diskusiniai klausimai

- Ar kada nors pasidalinote kažkuo internete ir vėliau nerimavote, ar tai reikėjo daryti?
- Ar pasakotojai turėtų būti teisiškai atsakingi už tai, kaip jų žodžiai veikia kitus?
- Ar atsakomybės apribojimo pakanka, kad būtų išvengta teisinių pasekmių („vardai pakeisti“, „tai tik mano patirtis“)?
- Ar kada nors matėte internete istoriją, kuri, regis, peržengė ribą? Kas sukėlė tokį jausmą?

6. BAIGIAMOSIOS MINTYS: TIESA, ETIKA IR POVEIKIO PUSIAUSVYRA

Pasakojimas yra vienas galingiausių dalykų, kuriuos galime daryti. Jis padeda suprasti save, kurti ryšį su kitais ir suteikti prasmę akimirksniais, kurios kitaip galėtų likti nepastebėtos. O skaitmeniniame amžiuje jūsų istorija gali pasklisti greitai, plačiai ir toli.

Tačiau kartu su tuo ateina ir atsakomybė.

Tai nereiškia, kad turite nustoti pasakoti savo istorijas. Tai reiškia, kad prieš dalindamiesi verta sau užduoti kelis klausimus:

- Ar ši istorija tikrai yra tik mano?
- Ar ji galėtų kam nors pakenkti – emociškai, pakenkti jo įvaizdžiui ar sukelti teisinių pasekmių?
- Ar elgiuosi sąžiningai? Ar aiškiai perteikiu mintis?
- Ar esu pasiruošęs tam, kad mano istorija gali būti nesuprasta, išplatinta ar sukritikuota?

Geriausi pasakotojai ne tik dalijasi mintimis – jie mąsto kritiškai, elgiasi atsakingai ir supranta, kokį poveikį jų žodžiai gali turėti kitiems.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Galite būti sąžiningas ir etiškas

Jums nereikia rinktis tarp sąžiningumo ir pagarbos. Galite pasakoti drąsias, juokingas, jaudinančias, chaotiškas istorijas – ir vis tiek būti malonūs, dėmesingi ir saugūs.

Galite būti kūrybingi ir dėmesingi

Etika neriboja jūsų kūrybiškumo. Ji jį aštrina. Ji verčia jus mąstyti giliau, rašyti sąmoningiau ir dalytis tikslingiau.

Galite kalbėti atvirai ir prisiimti atsakomybę už pasekmes

Kai viešai dalinatės kažkuo, ypač internete, jūs nekontroliuojate, kaip žmonės reaguoja. Tačiau jūs kontroliuojate savo ketinimus, toną ir tai, kiek galvojate apie žmones, kuriuos jūsų istorija gali paliesti.

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Paskutinė veikla: jūsų etiško pasakojimo gairės

Pratimas: parašykite trumpą asmeninių „taisyklių“ arba vertybių, kurių norite laikytis dalindamiesi istorijomis apie savo ar kitų gyvenimą, sąrašą. Štai keletas pavyzdžių:

- Visada savęs klausiu, kam dar ši istorija daro įtaką.
- Prireikus, pakeisiu informaciją, kad apsaugočiau kitų asmenų privatumą.
- Patikrinsiu, ar dalinuosi norėdamas kurti santykius, ar norėdamas įskaudinti.
- Būsiu atviras atsiliepiamams, jei kas nors atsitiktų kitaip, nei aš tikėjausi.
- Prisiimsiu atsakomybę už savo istorijos pasekmes, o ne tik už savo ketinimus.

Išvada: Nėra tobulos formulės. Tačiau turėdami savo vidinį kompasą, galite papasakoti istorijas, kurios atspindi, kas jūs esate iš tikrųjų, o ne tik tai, kas įvyko.

**Pasauliui reikia
jūsų istorijų – tik
papasakotų
etiškai**

**Turite balsą. Turite istoriją. Ir ta
istorija yra svarbi. O rūpestingai
papasakota ji tampa dar galingesnė.**

EUROPOS PATIRYS: ETIŠKO PASAKOJIMO KONTEKSTAS

Nacionaliniai pavyzdžiai iš Lietuvos, Airijos, Latvijos ir Italijos

Etiškas pasakojimas reiškia kruopštų pasirinkimą – atsižvelgiant į faktus, emocijas, humorą ir poveikį visuomenei. Šie trumpi pavyzdžiai iliustruoja, kaip kūrėjai ir bendruomenės visoje Europoje priima šiuos sprendimus.

Lietuva – kai mitai susitinka su realybe

Kartais istorijos yra paremtos realiais įvykiais. Kartais jos kyla iš legendų, sapnų ar iš kartos į kartą perduodamų prisiminimų. Ypač dirbant su kultūros paveldu ar mitologija, pavyzdžiui, baltų ar lietuvių legendomis, lengva sumaišyti faktus su fantazija. Štai kodėl prieš dalijantis istorija kaip „tiesa“, būtina patikrinti faktus. Baltų mitologijoje gausu populiarių istorijų, tokių kaip Eglė žalčių karalienė, deivė Saulė ir dievas Perkūnas. Šios istorijos perteikia prasmę, vertybes ir emocijas, tačiau jos nėra istoriniai faktai. Naudojant tokias legendas skaitmeniniame pasakojime, naudinga išsiaiškinti: ar tai mitas, paremta religija, ar faktas? Pagarba kultūrinėms šaknims reiškia atlikti tyrimus, pripažinti tradicinius šaltinius ir apgalvoti, kaip mitai yra perpasakojami, ypač jei juos derinate su realiomis vietomis, žmonėmis ar šiuolaikinėmis žinutėmis. Kūrybiškumas yra nuostabus. Atsakingumas dar labiau sustiprina jūsų istoriją.

Airija – tiesa, atmintis ir vieši pasakojimai

2018 m. buvo pradėtas dešimties žmonių mirties Belfaste 1971 m. per Balimerfio žudynės tyrimas, kurio metu buvo atskleisti reikšmingi etiniai pasakojimo aspektai. Aukos, kurias britų kareiviai nužudė operacijos „Demetrius“ metu, iš pradžių Britanijos armijos buvo vaizduojami kaip kovotojai. Tačiau tyrimas parodė, kad tai buvo nekalti civiliai ir kad žudynės buvo nepagrįstos. Byloje buvo iškelta svarbių etinių klausimų apie žiniasklaidos atsakomybę formuojant visuomenės suvokimą, ypač kalbant apie tai, kaip ji vaizduoja aukas ir jų šeimas.

EUROPOS PATIRTYS: ETIŠKO PASAKOJIMO KONTEKSTAS

Uždelstas oficialus nukentėjusiųjų nekaltumo pripažinimas sukėlė jų šeimoms emocinį skausmą – jos turėjo laukti dešimtmečius, kol sulaukė teisingumo. Ši situacija parodo etinę pasakotojų pareigą – tiek žiniasklaidos, tiek oficialių naratyvų – užtikrinti tikslumą, teisingumą ir jautrumą kalbant apie skaudžius istorinius įvykius ir žmonių, kuriuos jie palietė, gyvenimus.

Latvija – humoras ir atsakomybė

Rojs Rodžers yra Latvijos influenceris ir tinklalaidės „Vai lengvai būti?“ („Ar lengva būti?“) bendrakūrėjas, žinomas dėl savo provokuojančio ir humoristinio požiūrio aptariant aktualias socialines problemas bei etiką. Jo turinyje dažnai pasitaiko šmaikščių pastabų ir ironijos, kurios sukelia diskusijas apie humoro ir etikos ribas. Pavyzdžiui, savo tinklalaidės epizode „Vai lengvai būti... Nepopulāram?“ („Ar lengva būti... nepopuliariam?“) jis nagrinėja temas, kurios meta iššūkį tradiciniams požiūriams ir skatina apmąstyti visuomenės normas. Jo požiūris iliustruoja, kaip turinio kūrėjai gali pasitelkti humorą kaip provokaciją, kad atkreiptų dėmesį į svarbias temas, kartu spręsdami etinius klausimus.

Italija – skaitmeninė etika praktikoje

Cathy La Torre – italų teisininkė, besispecializuojanti žmogaus teisių, nediskriminavimo ir skaitmeninių teisių srityse. Ji „Instagram“ platformą naudoja tam, kad teisinės žinias padarytų prieinamas visiems – sudėtingas teisinės sąvokas paversdama aiškia, suprantama ir kasdieniškai artima kalba.

Jos turinys apima svarbiausias etines ir socialines temas, tokias kaip LGBTQ+ teisės, smurtas dėl lyties ir socialinis teisingumas. Vaizdo įrašais, ryšais ir tekstiniais įrašais ji skatina sąmoningumą bei puoselėja įtraukties ir pagarbos kultūrą.

Tiesioginis ir empatiškas jos bendravimo stilius kviečia mąstyti ir diskutuoti, o interaktyvūs įrankiai – apklausos, klausimų–atsakymų sesijos – stiprina ryšį su bendruomene.

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

2024-1-LT02-KA210-YOU-000247320

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Šis kūrinys atspindi tik autoriaus nuomonę, todėl Nacionalinė agentūra ir Europos Komisija negali būti laikomos atsakingomis už jame pateiktą informaciją.